

830

SALIBANDYPELAAJAN URHEILU- JA SOSIAALINEN TAUSTA SEKÄ
MOTIIVIT LAJIN HARRASTAMISEEN

Arno Karkamo

Jari Tohni

Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma

Kevät 1998

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Karkamo Arno ja Tohni Jari, Salibandypelaajan urheilu- ja sosiaalinen tausta sekä motiivit lajin harrastamiseen. Liikuntapedagogiikan pro gradu –tutkielma, 1998, 55.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää suomalaisten salibandypelaajien urheilutaustaa, sosiaalista taustaa ja motiiveja lajin harrastamiseen. Tutkimuksen teoreettisina lähtökohtina pidettiin Maslowin ja Dudan motivaatiomalleja sekä Bronfenbrennerin mallia yksilön sosiaaliseen kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä.

Tutkimukseen osallistui 95 miespelaajaa kymmenestä salibandyjoukkueesta. Heistä 56 edusti SM-liigaa ja 39 II-divisioonaa. Pelaajien ikärakenne oli 17-38 vuotta. Tutkimustulokset kerättiin kyselylomakkeiden avulla. Analyysimenetelminä käytettiin varianssianalyysiä, t-testiä ja khin neliöttestiä.

Yli puolet liigapelaajista ilmoitti kunnianhimon eniten motivoivaksi tekijäksi harrastuksessaan. Tämä ilmentää heidän voimakasta kilpailusuuntautuneisuuttaan. II-divisioonan pelaajat nimesivät tärkeimmiksi harrastusmotiiveiksi kaverit ja sosiaalisen toiminnan mahdollisuuden. Heidän kiinnostuksensa liittyivät enemmän yhdessäoloon, fyysisen kunnon ylläpitämiseen ja onnistumisen elämyksiin. Liigapelaajat harjoittelevat vähintään 4-5 kertaa viikossa. Neljä viidesosaa II-divisioonan pelaajista harjoittelee 2-3 kertaa viikossa. Pelaajien aikaisemmalla jääkiekkomenestyksellä oli yhteys heidän menestymiseensä salibandyssä. Pelaajat kokivat saaneensa jonkin verran kannustusta toimintaympäristöstään. Siinä tärkeimpiä kannustajia olivat valmentajat. Muita kannustajia olivat kaverit ja perhe. Vanhempien ammattiasemalla ei kuitenkaan ollut merkitystä pelaajien kokemaan kannustukseen.

SM-liigassa korostuva kilpailusuuntautuneisuus vie lajia eteenpäin ja tulevaisuudessa varmasti nähdään täysin ammattimaista huippusalibandya. II-divisioonassa pelaaminen on enemmän sosiaalipainotteista. Toivottavaa olisi, että molemmille suuntauksille (kilpailu- ja harrastussuuntautuneisuus) olisi tilaa ja niiden toimintaa pyrittäisiin kehittämään.

Avainsanat: salibandy, urheilutausta, sosiaalinen tausta, motivaatio, liikuntamotivaatio

SISÄLTÖ

JOHDANTO	2
2 SALIBANDY	3
2.1 Salibandy kansainvälisenä pelinä.....	3
2.2 Salibandyn tulo Suomeen.....	4
2.3 Salibandyn levinneisyys maailmassa	5
3 MOTIVAATIO.....	7
3.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	7
4 LIIKUNTAMOTIVAATIO.....	10
4.1 Suoritusmotivaatio.....	10
5 LIIKUNTAMOTIVAATIOTA HÄIRITSEVÄT TEKIJÄT.....	13
6 MOTIIVIEN LUOKITTELU.....	14
6.1 Motiivien hierarkisuus.....	14
6.2 Tavoiteorientaatio.....	15
7 SOSIAALINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	20
7.1 Sosiaalistuminen urheiluun.....	21
7.2.1 Kodin ja perheen yhteys	22
7.2.2 Koulun ja kavereiden yhteys.....	24
7.2.3 Valmentajan ja urheiluseuran yhteys	25

8 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	27
9 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA ONGELMAT.....	28
10 TUTKIMUSMENETELMÄT	29
10.1 Mittari.....	29
10.2 Tutkimusjoukko	29
10.3 Tutkimusaineisto	30
10.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	31
11 TULOKSET	32
11.1 Sosiaalinen tausta	32
11.1.1 Ammattiasema.....	32
11.1.2 Asuinpaikka	33
11.1.3 Perheen osallistuminen salibandytoimintaan	34
11.2 Urheilutausta	36
11.2.1 Salibandyn aloittaminen.....	36
11.2.2 Harjoittelu.....	36
11.2.3 Muut harrastukset	36
11.2.4 Laji ennen salibandyä	37
11.2.5 Urheilumenestys	38
11.3 Harrastusmotiivit.....	38
11.3.1 Salibandyn harrastamiseen vaikuttavat tekijät	38
11.3.2 Pelaajien tavoitteet	40
12 POHDINTA	42
12.1 Sosiaalinen tausta	42
12.2 Urheilutausta	44
12.3 Salibandyharrastukseen vaikuttavat tekijät.....	46
12.4 Salibandyn tulevaisuus.....	49

JOHDANTO

Salibandy on nopeasti kasvava ja suosiotaan nostava joukkuepeli Suomessa. Lajin rekisteröityjä harrastajia on maassamme peräti 23 000. Salibandy on vahvistamassa asemaansa myös ympäri maailmaa. Kansainväliseen Salibandiliittoon kuuluu tällä hetkellä 18 jäsenmaata. Lajin levinneisyys ja aktiivinen harrastustoiminta on voimakkainta Ruotsissa, Suomessa ja Sveitsissä. Salibandyn kilpailu- ja harrastustoiminnan lisäksi lajin arvostus on lisääntynyt myös koululiikunnassa.

Tutkimusaiheemme syntyi kiinnostuksesta kaikenikäisiä ja etenkin nuorisoa liikuttavaan urheilulajiin, jonka suosio on kasvanut ”räjähdysmäisesti” 90-luvulla. Salibandyn miespelaajista ja heidän taustoistaan on saatavissa vain vähän aikaisempaa tietoa, joten lajin aktiiviharrastajina kiinnostuimme aiheesta. SM-liigan ja II-divisioonan miespelaajista enemmistö on aloittanut salibandyharrastuksen vasta yli 15 vuotiaana, joten heidän urheilutaustansa on peräisin muiden lajien parista. Saadaksemme pelaajien taustoista monipuolisemman kuvan, halusimme urheilutaustan lisäksi selvittää heidän sosiaalista taustaansa ja niitä motiiveja, jotka pitävät heidät lajin parissa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää salibandypelaajien urheilullista ja sosiaalista taustaa sekä harrastusmotivaatiota ja -motiiveja. Tutkimukseen valittiin miesten SM-liigan ja II-divisioonan pelaajia yhteensä kymmenestä eri seurajoukkueesta. Tutkimustuloksia vertailimme sarjatason ja ikärakenteen (yli 25-vuotiaat ja alle 25-vuotiaat) mukaan.

2 SALIBANDY

Salibandyn yhtenä esi-isänä on pidetty fieldhockeytä, jota pelataan Yhdysvalloissa. Ruotsalaiset muuntelivat peliä hieman ja vaihtoivat kiekon palloon. Näin syntyi peli nimeltään "bandygolf", jonka suosiota nostivat lähinnä yliopisto-opiskelijat. Harrastajamäärien kasvu alkoi edellyttää organisoitua toimintaa. Lajin säännöt saivat vaikutteita jääkiekosta ja kaukalopallosta. Näin syntyi uusi joukkuepeli "innebandy", jonka syntymaana voidaan pitää Ruotsia. (Järvinen 1997, 7).

2.1 Salibandy kansainvälisenä pelinä

Laji tunnettiin vain nimellä salibandy, kunnes 12.4.1986 Ruotsin Husqvarmassa perustettiin International Floorball Federation (IFF) ja lajin viralliseksi kansainväliseksi nimeksi tuli floorball. Perustajamaita olivat Suomi, Ruotsi ja Sveitsi. IFF:n ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Andres Czitrom. Vuonna 1988 Suomi, Ruotsi ja Sveitsi allekirjoittivat sopimuksen ensimmäisistä yhteisistä pelisäännöistä. (Czitrom 1991, 32, 38.)

Suomi ja Ruotsi pelasivat ensimmäisen maaottelunsa vuonna 1985. Sveitsi tuli mukaan 1986. Seuraavana vuonna pelattiin ensimmäinen kansainvälinen turnaus ja 1992 kilpailtiin miesten ja naisten Eurooppa-Cup-mestaruudesta. Euroopan mestaruuksia alettiin ratkoa vuonna 1994 Helsingissä, jolloin osallistujamaita oli kahdeksan. (Järvinen 1997, 10).

2.2 Salibandyn tulo Suomeen

1970-luvun alussa Ruotsista tuli Suomeen pallopeti, jota nimitettiin "sählyksi". Lajia pelattiin kouluissa ja yliopistoissa. Suosion nousuun vaikuttivat lajin helppous, sääntöjen yksinkertaisuus, sosiaalinen kanssakäyminen ja pelin fyysiset vaatimukset. (Järvinen ym. 1997, 7).

Sarjatoiminta aloitettiin ensimmäisen kerran Helsingin yliopistossa. Laji levisi pian Tampereelle, Jyväskylään ja Turkuun. Suosio nousi 1980-luvulla, joten Opiskelijoiden Liikuntaliitto (OLL) järjesti ensimmäiset Sählyn SM-kilpailut vuonna 1983. (Järvinen 1997, 7).

Suomen Salibandyliitto (SSBL) perustettiin Helsingissä 23.9.1985. Perustajana toimi Suomen salibandyn "grand old man", Pekka Mukkala. Idea liiton perustamisesta saatiin ruotsalaiselta Andres Czitromilta. Mukkala kääntyi Helsingin ja Tampereen yliopistojen sählyaktivistien puoleen, mutta innostusta asiaan ei löytynyt. Viimein Czitrom ehdotti Suomen ja Ruotsin välistä harjoitusmaaottelua. Ennen ottelua oli perustettava liitto, joten Mukkala päätti laatia salibandy-sääntökirjan ja hankkia varoja maajoukkueelle kääntymällä jälleen yliopistojen puoleen. Ylhäs-niminen seura allekirjoitti perustamisasiakirjan ja näin oli Suomen Salibandyliitto saanut alkunsa. (Mukkala 1995)

Ruotsalaiset kehittivät "sählystä" kilpaurheilumuodon ja lajille kehitettiin tarkat säännöt. Peliä haluttiin levittää muihin maihin, jotta saataisiin aikaan myös kansainvälistä toimintaa. Ruotsin salibandyliiton aloitteesta Suomeen perustettiin lajiliitto vuonna 1985. Salibandyä alettiin organisoida todelliseksi urheilulajiksi. Pelin sääntöjä tarkennettiin, kentän koko vakioitiin matalilla laidoilla ja otettiin käyttöön maalivahdit. (Järvinen 1997, 7).

Salibandyliiton perustamisvuotena (1985) jäsenseuroja oli vain kolme. Seuraavalla kaudella pelattiin jo virallinen SM-sarja, johon osallistui kymmenen joukkuetta. Vuonna 1987 seurojen määrä nousi 26:een ja SM-sarjan lisäksi aloitettiin myös I-

divisioona. Naisten SM-sarjatoiminta käynnistyi vuonna 1988 ja juniorien myöhemmin vuonna 1993. (Järvinen 1997, 8).

Suomen salibandyliitossa oli kauden 1997/98 alussa noin 600 jäsenseuraa ja 23000 rekisteröityä pelaajaa. Miehet pelaavat kuudella eri sarjatasolla ja naiset kolmella. Lisäksi kauden aikana pelattiin Suomen Cup-voitosta ja aluemestaruuksista, joita piirit järjestävät jäsenseuroilleen. Juniorit, alle 18-vuotiaat, mittelevät kuudessa eri ikäluokassa Suomen mestaruuksista. (Kinnunen 1997).

2.3 Salibandyn levinneisyys maailmassa

Salibandyn varsinainen leviäminen alkoi 1990-luvulla. Jo vuonna 1986 oli Japani saanut oman lajiliittonsa. Kolme vuotta myöhemmin perustettiin Tanskaan, Belgiaan, Unkariin ja Norjaan omat kansalliset salibandyliitot. Leviäminen jatkui ja vuonna 1992 perustettiin liitot Venäjälle ja Tsekin tasavaltaan. Vuonna 1993 perustettiin liitot USA:n, Saksaan, Viroon ja Latviaan. Liettualla ja Englannilla on myös omat kansalliset liittonsa. (Sommerhalder 1993, 10). Nykyään Kansainvälisen Salibandyliiton jäsenmaita ovat Ruotsi, Suomi, Sveitsi, Tsekin tasavalta, Tanska, Unkari, Belgia, Norja, Itävalta, Viro, Saksa, Iso-Britannia, Latvia, Venäjä, Singapore, Japani, USA ja Australia. Ehdokasjäseniä ovat Puola, Ranska, Slovakia, Ukraina, Venetsuela ja Hollanti. Salibandyn kansainvälinen kehittäminen on jaettu maantieteellisesti aluepiireihin, Suomen, Ruotsin ja Sveitsin vastuulle. Suomen vastuualueena ovat Baltian maat, Ruotsilla Scandinavia ja Aasia sekä Sveitsillä Keski-Eurooppa. (Kinnunen 1997).

Jotta salibandyn arvostusta saataisiin yleisesti lisättyä tarvitaan edelleenkin huimasti lisätyötä kaikilla sektoreilla. Varsinkin liiga-tason pelaajien tulisi panostaa lajiin samoin kuin valmentajien ja koko joukkueen organisaationkin. Pelaajien ammattimaisempi käytös ja panostus harjoitteluun antaa uskoa lajin

tulevaisuuteen. Yksi salibandyn (valmennuksen) kehitysmuoto on tarkastella pelaajien motivaatiotekijöitä, ja sitä kautta edistää pelaajien kilpailu- tai harrastusasennetta oikeaan suuntaan. Samalla voidaan ainakin joka tapauksessa edistää kaikkien liikunnallista käyttäytymistä ja aktiivisen elämäntyylin omaksumista. Ihmisen käsitys itsestään on tärkeätä oman käyttäytymisen ymmärtämisessä. Minä-käsitys on yhteydessä motivaatiotekijöihin ja tapaan, jolla kukin on vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

3 MOTIVAATIO

Motivaatiolla tarkoitetaan yksilön henkistä tilaa, joka virittää ja suuntaa hänen toimintaansa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi (Jansson 1990,181). Motivaatio ilmenee ensisijaisesti käyttäytymisessä. Se määrää yksilön vireystason ja suunnan hänen toiminnalleen. Motivaatiolla selitetään ihmisen tekoja ja tekemättä jättämiä, jotka ilmenevät yksilön valinnoissa. (Kuusinen 1991, 196). Motivaation käynnistäviä tekijöitä kutsutaan motiiveiksi. Yksittäisen toiminnan voi käynnistää monta eri motiivia ja ne saattavat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. Motiivit voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin. (Jansson 1990, 181).

Motiivi-sanalla on ainakin kolme läheistä, mutta silti erillistä merkitystä. Motiivit ovat ulkoisia yllykkeitä, tiettyjen pyrkimysten päämääriä. Lisäksi ne voivat olla mielikuvia jostakin tavoitteesta tai kokonainen mielikuvien, tunteiden ja toimintojen sarja pyrittäessä tiettyyn päämäärään. (Madsen 1979, 66). Motivaatiota on erittäin vaikeata rajata, koska pelkkä tapahtumien kuvaus ei riitä, vaan sen tulisi selittää miksi jokin käyttäytyminen tapahtui. Usein pyritäänkin osoittamaan, että motivaatio selittää osan ja jotkin muut tekijät loput yksilön käyttäytymisestä. (Hakkarainen 1990, 24-25).

3.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Sisäinen ja ulkoinen motivaatio poikkeavat toisistaan käyttäytymistä virittävien ja suuntaavien motiivien luonteen puolesta.(Peltonen 1992, 19). Sisäiset motivoivat tekijät muodostavat ihmisen elimistön tasapaino- tai epätasapainotilan (Madsen 1993, 161). Sisäisiä motiiveja voivat olla tarpeet, asenteet, tavat, toiveet, sympatiat, antipatiat ja harrastukset. Yksi urheilijan tärkeimmistä sisäisistä motiiveista on oikea tavoitteenasettelu. Silloin kun tavoitteet vastaavat urheilijan

kykyjä ja suoritustasoa, ne kannustavat häntä sitkeään harjoitteluun. (Jansson 1990, 181-182).

Ulkoiset motivoivat tekijät ovat aktivoivan tai motivoivan vaikutuksen omaavia ulkoisia ärsykeitä (Madsen 1983, 161). Ulkoisia motiiveja voivat olla sosiaalinen arvostus, menestyminen, epäonnistuminen, palkkio ja rangaistus. Maine, sosiaalinen arvostus ja taloudelliset edut ovat monen urheilijan tärkeimmät motiivit. Tietyn "kyllästymispisteen" saavuttamisen jälkeen ulkoisten motiivien merkitys kuitenkin vähenee ja niiden aikaisempi motivoiva vaikutus saattaa jopa kääntyä harjoittelua haittaavaksi tekijäksi. Todellisten huippusuoritusten edellytyksenä on vankka, sisäisiin motiiveihin perustuva motivaatio. (Jansson, 181-183). Liian voimakas ulkoinen motiivi voi kumota sisäisen ja luoda riippuvaiseksi muun muassa palkinnoista (Singer 1980, 405). Sisäinen motivaatio vahvistuu myönteisellä palautteella. Kielteisen palautteen katsotaan kasvattavan ulkoista motivaatiota (Kuusinen 1991, 191).

Peltonen (1986) ei näe sisäistä ja ulkoista motivaatiota toisistaan riippumattomina, vaan ne voivat täydentää toisiaan. Sisäiselle motivaatiolle on ominaista, että toiminta itsessään palkitsee tekijäänsä ja käyttäytymisen syyt ovat sisäisiä. Lisäksi sisäinen motivaatio liittyy usein tarpeiden tyydytykseen, kuten itsensä toteuttamiseen ja kehittämiseen. Sisäiset palkkiot ovat siten eräänlainen itsensä palkitsemisen muoto. Ulkoinen motivaatio puolestaan liittyy läheisesti toimintaympäristöön. Palkkiot välittää joku muu kuin ihminen itse. Ulkoiset palkkiot tyydyttävät muita tarpeita, kuten turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. (Peltonen & Ruohotie 1986, 25).

Työmotivaatio ei määräydy pelkästään yksilön ominaisuuksista, vaan kannusteet vaikuttavat tavoitteisiin pyrkimiseen. Kannusteet voivat palkita sisäisesti tai ulkoisesti, ja sen mukaan voidaan erottaa sisäinen ja ulkoinen motivaatio. Sisäistä motivaatiota on, että pelaaminen itsessään palkitsee pelaajaa (harjoittelun monipuolisuus, vaihtelevuus, haasteellisuus, mielekkyys, onnistumisen kokemukset jne.). Ulkoinen motivaatio liittyy työympäristöön, joka voidaan jakaa

välittömään työympäristöön ja koko organisaation kattavaan ympäristöön. Välitön työympäristö koostuu muusta joukkueesta ja valmentajista. Juuri valmentajilla on tärkeä kannustava tehtävä, koska he säätelevät pelaajien ulkoisia palkkioita (tuki ja kannustus, kiitos, osallistumismahdollisuudet). Koko organisaation yhteisiksi päämääriksi ja toimintatavoiksi hyväksytyt asiat ovat tärkeitä pelaajien viihtyvyyden kannalta. (Peltonen & Ruohotie 1986, 24 - 25).

Vaikka pelaajalla olisikin voimakas halu suoriutua hyvin työstään, ei hänellä ehkä ole selkeää näkemystä omasta roolistaan. Hän saattaa tuhlaata energiaansa ja suunnata toimintaansa väärin, ja siten epäonnistua tavoitellessaan palkkioita. Hän voi myös haluta korkeatasoista suoritusta, mutta häneltä puuttuvat tällaisen suorituksen edellyttämät kyvyt. Pelaajan käyttäytymisen ymmärtäminen edellyttää valmentajalta tietoa pelaajistaan ja joukkueensa sisäisistä suhteista. (Peltonen & Ruohotie 1986, 24).

4 LIIKUNTAMOTIVAATIO

Liikuntaharrastus perustuu yksilön henkilökohtaiseen kiinnostukseen, jonka säätelevä tekijä on liikuntamotivaatio. Vaikka motivaation taso saattaa vaihdella, on käyttäytyminen aina johonkin päämäärään tähtäävää. Liikuntaharrastuksen kuten muunkin aktiivisen toiminnan perustana on tarpeiden tyydyttäminen. Toimintamuodon valinta riippuu tarpeista, jotka luonnollisesti vaihtelevat eri ihmisillä. (Seppä 1987, 6).

Liikuntamotivaatiota koskevalla tutkimuksella pyritään vastaamaan kysymyksiin, mikä saa ihmiset liikkumaan ja mikä heitä liikunnassa kiinnostaa? Tärkeitä näkökohtia inhimillisestä motivaatiosta puhuttaessa ovat ihmisen toimintojen muodostamat hierarkiset kokonaisuudet, motiiviselitysten monimuotoisuus, motivaation tiedostamisen aste, ja motivaation tiedollinen tai tunnevaltainen perusta sekä motiivien syntyminen ja kehittyminen toiminnassa. (Vuolle, Telama & Laakso 1986, 151).

Oleellista liikuntamotivaation ymmärtämisen kannalta on tarpeiden ja motiivien suhde toimintoihin ja toimintaan. Psykologinen suuntaus, joka korostaa toiminnan merkitystä ihmisen persoonallisuuden kehittymisen ja motivoituneen käyttäytymisen kannalta, lähtee siitä, että toiminta ei ole vain motiivien seuraus, vaan että tarpeet ja motiivit kehittyvät ja muuntuvat itse toiminnassa. (Telama ym. 1986, 152).

4.1 Suoritusmotivaatio

Suoritusmotivaatio on ollut keskeinen tutkimuksen kohde motivaatiotutkimuksissa. Suuressa määrässä tutkimusta ja moni-ilmeistä teorianmuodostusta on keskitytty kuvaamaan ja selvittämään niitä eroja, joita yksilöiden välillä esiintyy heidän pyrkiessään kohti hyviä suorituksia ja aikaansaannoksia. (Kuusinen 1991, 185).

Suoritusmotivaatio on kilpailutilanteessa syntynyt motiivi. Suoriutumistarve voidaan määritellä "motiiviksi", joka johtaa pätemiseen sellaisten suoritusten varassa, joita toiset ihmiset pitävät etevinä, ihailtavina ja arvostettavina. On tärkeää huomata, että kyseessä ei ole ainoastaan kilpailu muiden kanssa, vaan myös oman itsensä kanssa. (Madsen 1983, 200). Suoritusmotivaatio on melko pysyvä ominaisuus, jonka avulla voi pyrkiä menestykseen. Tällöin menestystä arvioidaan jonkun kriteerin suhteen (Mc Clelland 1953, 110-111). Murrayn (1938) mukaan suoritusmotivaatio on halua tai pyrkimystä tehdä asioita niin nopeasti ja taitavasti kuin mahdollista, suorittaa tai saada päätökseen jotain vaikeaa. Se on taitoa hallita, käsitellä ja järjestää fyysisiä tavoitteita, ihmisiä ja ideoita. (Rouhiainen 1984, 2).

Ympäristö ja lapsen kasvatusta vaikuttavat suoritusmotiiveihin. Varhain itsenäisiksi kasvatetuilla lapsilla suoritusmotivaatio on korkea. Päinvastaisen kasvatuksen saaneilla saattaa olla heikko suoritusmotivaatio ja voimakas epäonnistumisen pelko. Voimakkaasti motivoituneet valitsevat keskivaikeita tehtäviä, joissa heidän omat taitonsa voivat vaikuttaa tulokseen. Heikon suoritusmotivaation omaavat lapset taas valitsevat erittäin vaikeita tai hyvin helppoja tehtäviä. Sattumalla on tärkeä osuus tehtävässä suoriutumiseen. (Madsen & Egidius 1981, 31-32).

Suomalaisten nuorten huippujääkiekkoilijoiden ja huippuhiittäjien suoritusmotiiveja ja persoonallisuuden piirteitä tutkittaessa selvitettiin heidän tärkeimmät motiivinsa urheilemiseen. Kaikkien kolmen ryhmän tärkein motiivi oli suorituskyvyn maksimointi. Jääkiekkopojille olivat lisäksi tärkeitä voittamisen halu, taloudellinen hyöty ja ammattilaisuus. (Korhonen & Lukkarila 1983).

4.2 Osallitumismotiivit

Keskeisiä osallitumismotiiveja Aallon (1987) mukaan ovat itsensä vahvistaminen, energian purkaminen, kompensointi, kontaktit yksilöiden/ryhmän kesken, kilpailuvietti, voittaminen, esiintyminen ja menestyminen. Gillin ym. (Gill, Gross, Huddleston 1983) tutkimuksessa osoitettiin, että nuorten yleisimmät harrastamisen motiivit ovat lajin hauskuus, uusien taitojen oppiminen ja kavereiden kanssa oleminen. Telama ja Silvennoinen (1979) ovat tutkineet yli 3000 suomalaisen 11-19-vuotiaan nuoren liikuntamotiiveja. Heidän mukaansa tärkein motiiveissa tapahtunut muutos oli kilpailuhalun heikkeneminen iän karttuessa. Murrosiän jälkeen kilpaileminen ei enää motivoi niin kuin lapsena, vaan liikunnan toivotaan olevan ensisijassa rentouttavaa ja virkistävää. (Biddle 1993, 56-57). Silvennoisen (1981) tutkimuksen mukaan 11-vuotiailla lapsilla kilpailussa menestyminen oli selkeä motiivi. Iän myötä sosiaaliset motiivit, ystävien tapaaminen ja myöhemmin yhdessäolo vastakkaisen sukupuolen kanssa muodostuivat tärkeämmiksi.

Whiten ja Coakleyn (1986) tutkimuksessa osoitetaan kilpaurheilun kiinnostavuuteen vaikuttavan viisi tekijää: halu osoittaa kykynsä, ulkoiset vaikuttimet ja vastakkaista sukupuolta olevat ystävät, lähipiirin tärkeiden ihmisten tuki ja aikaisemmat liikuntakokemukset koulussa sekä vapaa-aikana. Yhdysvalloissa tehdyn kartoituksen (Mihalik 1989) mukaan urheiluun osallistuminen vähenee selvästi 29-36-vuoden iässä, mikä johtunee osaksi työuran ja perhe-elämän paineista. Urheiluun osallitumismotiivit muuttuvat iän myötä siten, että taitojen kehittäminen ja haasteiden kohtaaminen eivät enää aikuisena riitä urheilun "pontimiksi", vaan urheilusta haetaan terveyttä ja rentoutumismahdollisuuksia. (Biddle 1993, 56).

Aikuisväestön liikuntaharrastuksen motiiveista (Meteli 1975) yleisimpiä ovat tutkimuksen perusteella ne, jotka liittyvät liikunnan terveellisyteen. Liikuntaa pidetään terveellisenä harrasteena ja työn vastapainona. Sillä on myös sairauksia ehkäisevä ja työkykyä lisäävä vaikutus. (Heikkinen 1980, 85).

5 LIIKUNTAMOTIVAATIOTA HÄIRITSEVÄT TEKIJÄT

Liikuntamotivaation keskeisiä kysymyksiä ovat; miksi ihmiset harrastavat liikuntaa ja mikä heitä siinä kiinnostaa. Käytännön liikuntakasvatuksen ja liikuntavalistuksen kannalta on kuitenkin mielenkiintoista myös tietää, miksi ihminen ei harrasta liikuntaa. Tällöin halutaan saada selville, onko olemassa tiettyjä syitä olla harrastamatta tai selviä koettuja esteitä tai rajoituksia liikunnan harrastamiselle. Myös selitykset vähäiselle liikuntaharrastukselle voivat olla joko tunnevaltaisia tai enemmän kognitiivis-rationaalisia. Niin sanottu kausaalisen attribuution teoria sopii hyvin kuvaamaan niitä syitä, miksi ei harrasteta liikuntaa. Siinä selitykset jaetaan sen mukaan, pitääkö henkilö syynä itseään vai ympäristöään. (Telama ym. 1986, 154).

Lasten ja nuorten luopuessa kilpaurheilusta syynä ovat yleensä (Biddle & Fox 1988; Gould & Pettlichkoff 1988) liialliset kilpailupaineet, vanhempien ylimitoitettut odotukset, ilon puute ja joukkuepeleissä oman pelaajan vähäisyys. Lopettaminen voi tulla ajankohtaiseksi myös silloin, kun tulokset eivät parane tai valmentaja osoittautuu vastenmieliseksi. (Biddle 1993, 57). Nuoruusiän identiteetin rakentuessa urheilumotivaatio joutuu koetukselle monien muiden houkutusten tullessa esiin. Lintunen on todennut muun muassa, että erilaisten hormonaalisten ja seksuaalisten paineiden alaisena nuorelta saattaa kadota motivaatio harrastaa urheilua. (Lintunen ym. 1984, 200-213).

Sukupuolesta ja iästä riippumatta aikuisten liikuntamotivaatiota ja -harrastusta eniten häiritseviksi tekijöiksi (Meteli 1975) katsotaan työstä johtuva väsymys ja ajan puute. Muita tärkeitä rajoittajia ovat ohjattujen harrastusten vähäisyys ja välinepuula. (Heikkinen 1980, 85). Tyypillinen huippu-urheilijoiden parissa havaittu motivaatio-ongelma on niin sanottu ylimotivoituneisuus. Motivaatio-ongelmia voidaan välttää muun muassa psyykkisellä valmennuksella, joka on hyvin suunniteltu ja ohjelmoitu. (Jansson 1990, 190-192).

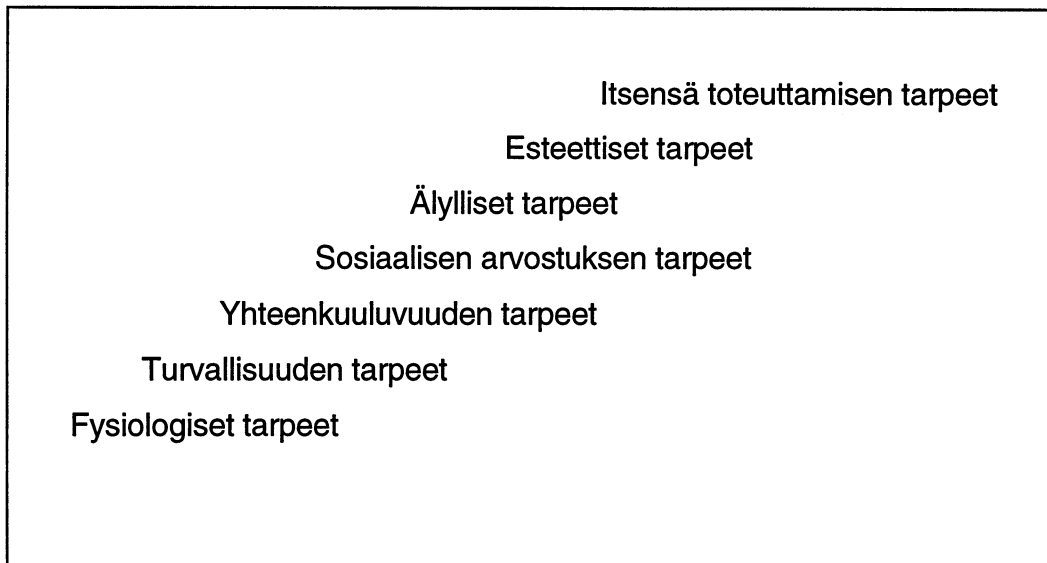

6 MOTIIVIEN LUOKITTELU

Jotta jotain ilmiötä voitaisiin selittää pintaa syvemältä, voidaan apuna käyttää jo empiirisesti verifioituja malleja. Niinpä tämän tutkimuksen motivaatiomalleiksi valittiin ajattomuutta edustava Maslowin hierarkinen motivaation malli, joka korostaa ihmisen tarpeiden tyydyttymistä, sekä 1990-lukua edustava Dudan tavoiteorientaatiomalli, joka painottaa tehtävä- ja kilpailusuuntautuneiden taipumusten merkitystä motivaatiolle.

6.1 Motiivien hierarkisuus

Yleisessä psykologiassa ja liikuntapsykologiassa on suuntautunutta käyttäytymistä tutkittaessa pyritty luokittelemaan toimintamotiiveja. Yleisemmästä psykologisesta motiivien luokittelusta voidaan mainita Maslowin hierarkinen motivaation malli (KUVIO 1), jota voidaan soveltaa myös liikuntamotivaation kuvailuun. Maslowin käsityksen mukaan fysiologisten tarpeiden täytyy tulla tyydytetyiksi, ennen kuin voi syntyä ”korkeampia” henkisiä tarpeita, joista kaikkein ylimpänä on itsensä toteuttamisen tarve. (Telama 1986 ym., 153-154). Maslowin teoria korostaa myös yksilössä luonnostaan olevia kasvun ja kehittymisen tarpeita, halua pyrkiä itsensä toteuttamiseen, halua tietää ja saada esteettisiä kokemuksia, mikäli perustarpeet on tyydytetty. (Kuusinen 1991, 179).

KUVIO 1. Maslowin tarvehierarkiamalli (Peltonen 1992, 53).

6.2 Tavoiteorientaatio

Tavoiteorientaatiomallia (Nicholls 1992) on käytetty näkökulmana 1990-luvun urheilu- ja koulumotivaatiotutkimuksissa. Tavoiteorientaatioteoria (Duda 1997) painottaa kahden eri taipumuksen, tehtävä- ja kilpailusuuntautuneisuuden (minäsuuntautuneisuus) merkitystä motivaatiolle. Nämä ovat yhteydessä siihen kuinka ihminen arvioi pätevyyttään ja miten hän määrittelee menestyksen taitoa vaativissa tehtävissä. (Lintunen 1997, 5).

Tehtäväsuuntautunutta motivaatioilmastoa kuvaa pyrkimys kovaan yhteistyöhön ja ajatus siitä, että jokainen urheilija on taitotasostaan riippumatta tärkeä joukkueelleen (Lintunen 1997, 6). Yksilö painottaa omaa edistymistään ja tuntee menestyneensä oppiessaan jotain uutta. Hän valitsee haastavia tehtäviä, asettaa välitavoitteita ja työskentelee ahkerasti pyrkiessään tavoitteeseen. Tehtäväsuuntautunut ihminen kokee henkilökohtaisen kehittymisen tärkeänä. Hän keskittyy hyvin tehtäviinsä ja kokee pätevyyttä suoritusten onnistumisesta. Elämykset onnistumisista ovat tällaiselle ihmiselle tärkeämpiä kuin lopputulos tai

näyttämisen halu muille. Hän ei lannistu helposti ja on yleensä pitkäjänteinen ja yritteliäs. Huomattavaa on se, että tämänkaltainen käyttäytyminen ilmenee tehtäväsuuntautuneilla ihmisillä siitä huolimatta, ajattelevatko he olevansa tehtävässä kyvykkäitä, tai arvelevatko he kenties olevansa tehtävässä hieman heikompia. Kokemukset omien kykyjen kehityksestä ovat tärkeämpiä kuin vertailu toisiin. Tehtäväorientaation on todettu vähentävän kyvyttömyden tunnetta erilaisissa tilanteissa. (Duda 1993, 22-27).

Erilaisten tutkimustenkin mukaan lapset harrastavat enemmän liikuntaa, jos vanhemmat ovat vahvasti tehtäväsuuntautuneita. Lapset ajattelevat, että he ovat kykeneviä kohtaamaan tehtävän vaatimukset ja keskittymään omaan suoritukseensa (oppimiseen ja yrittämiseen) ja siksi ovat liikunnallisesti aktiivisempia kuin muut. (Lintunen 1997, 15). Tehtäväsuuntautunut motivaatioilmasto liikuntatunneilla sekä oppilaan tehtäväsuuntautuneisuus ja koettu fyysinen kyvykkyys ovat yhteydessä voimakkaasti sisäiseen motivaatioon sekä tytöillä että pojilla. Voimakkainta sisäinen motivaatio oli tunneilla, joilla koettiin olevan paljon tehtäväsuuntautuneisuutta. (Liukkonen, Telama, Jaakkola & Sepponen 1997, 15).

Kilpailusuuntautuneelle ihmiselle on tärkeää osoittaa paremmuutta eli pätevyydenkokemukset ovat vertailuun perustuvia, normatiivisia. Menestys merkitsee hänelle paremmuutta suhteessa muihin. Kilpailusuuntautuneisuuden oletetaan edistävän motivaatiota niin kauan kun ihminen on varma kyvyistään. Tällainen motivaatio on kuitenkin usein lyhytkestoista ja haavoittuvaa, koska korkeat kyvykkyyden kokemukset ovat jatkuvasti uhattuna. Kilpailusuuntautuneisuus yhdistyneenä alhaisiin pätevyydenkokemuksiin saattaa aiheuttaa motivaation laskua, luopumista yritteliäisyydestä, suoritusten heikentymistä ja jopa liikuntaharrastuksen lopettamista. (Lintunen 1997, 5-6). Tällainen yksilö (Duda 1993) uskoo lahjakkuuteen ja vähättelee harjoittelun kehittäväää vaikutusta. Hän kokee menestymisen tunnetta, kun saavuttaa tuloksia vähällä työllä. Kilpailusuuntautunut luovuttaa ja käyttää vilppiä helpommin kuin tehtäväsuuntautunut. Hän kokee pätevyyttä ollessaan kyvykkäämpi kuin muut.

Kilpailusuuntautunut ihminen on selvästi altistuneempi liikuntavammoille kuin muut. (Lintunen 1997, 15).

Jos lasta palkitaan siitä, että hän menestyy paremmin kuin muut, ja virheitä sekä epäonnistumisia käsitellään negatiivisina asioina, ilmenee tämä kilpailusuuntautuneena käyttäytymisenä. Jyväskyläläisille yhdeksäsluokkaisille tehdyn tutkimuksen mukaan pojat ovat selvästi kilpailuorientoituneempia ja motivoituneempia liikuntaan kuin tytöt. Pojat kokivat itsensä kyvykkäämmiksi sekä arvioivat liikuntatunteja kilpailusuuntautuneemmiksi. (Liukkonen ym. 1997, 13-14).

Maslowin ja Dudan kehittämistä malleista voidaan luoda synteesi (TAULUKKO 1), jolla kyetään kuvaamaan liikunta-/urheilumotiivien, tarpeiden ja tavoitesuuntautuneisuuden yhteyttä toisiinsa. (Peltonen 1992, Duda 1993).

TAULUKKO 1. Liikuntaharrastusmotiivien yhteyksiä Maslowin tarvehierarkiamalliin ja Dudan tavoiteorientaatiomalliin

<u>Harrastusmotiivi</u>	<u>Tarve</u>	<u>Tavoiteorientaatio</u>
Sosiaalinen toiminta Kaverit	Sosiaalisen arvostuksen tarve Yhteenkuuluvuuden tarve	Tehtäväorientoitunut -yhteistyön merkitys Tehtäväorientoitunut - jokainen pelaaja on tärkeä joukkueelle
Kunnianhimo	Arvostuksen tarve	Minäorientoitunut -pätevyys kokemukset normatiivisia
Taitojen kehittäminen	Itsensä toteuttamisen tarve	Tehtäväorientoitunut - itsensä kehittämisen tärkeys
Kunnon ylläpitäminen	Fyysiset tarpeet	Tehtäväorientoitunut -kunnon ylläpito tärkeämpää kuin kilpailu ja vertailu muihin
Rentoutuminen	Esteettisyyden tarve	Tehtäväorientoitunut - elämysten hakeminen

Roberts (1992) pyrki selvittämään motivaatioilmastoa ja viihtyvyyttä sekä näiden välisiä yhteyksiä 14-vuotiailla jalkapalloilijoilla. Merkittävin viihtyvyyttä lisäävä tekijä heidän harrastuksessaan oli tehtäväsuuntautunut valmennusilmapiiri. Parhaiten viihtyivät tehtäväsuuntautuneet pelaajat, joilla oli korkea koettu pätevyys, ja jotka kokivat ilmaston tehtäväsuuntautuneeksi. Alhainen koettu pätevyys oli yhteydessä keskitasoa parempaan viihtyvyyteen korkean koetun tehtäväilmaston ryhmässä, myös niillä pelaajilla, joilla oli korkea kilpailusuuntautuneisuus. (Liukkonen 1996, 3-5).

7 SOSIAALINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

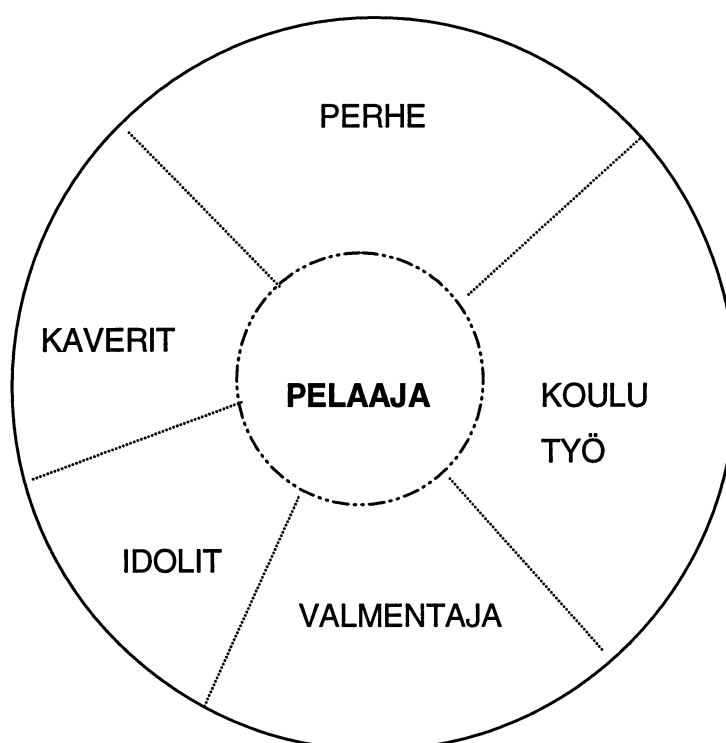
Ihmisen käyttäytymisen tutkimuksessa ja selittämisessä sosialipsykologialla on ollut perinteisen vankka asema. Tyypillisiä kohdealueita ovat olleet sosiaaliset asenteet, normit, roolit, ryhmäprosessit ja erityisesti sosialisointi ja sosiaalisten motiivien tutkimus. Sosialipsykologiset teoriat ovat pyrkineet ihmisen persoonallisuuden muovautumisen selittämiseen. Yksilö oppii sosiaalisesta ympäristöstä, käyttäytymisestä ja asenteista, jotka sopivat sen yhteisön tai ryhmän malleihin, johon yksilö kuuluu. Sosiaalista vuorovaikutusta, interaktiota, pidetään usein määrävänä yksilön sosiaalistumisprosessissa. (Silvennoinen 1979, 11-12). Prosessi perustuu kehittyvän yksilön ja ympäristön vuorovaikutukseen. Tämän kuluessa yksilö oppii tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka mahdollistavat toiminnan ihmisten ja yhteiskunnan kanssa. (Vanhalakka-Ruoho 1981, 13).

Mikään yksittäisistä sosialisointivaikuttajista (Patrikson 1979, Greendorfer & Lewko 1978) - vanhemmat, kaverit, sisarukset tai valmentaja - eivät yksin selitä lasten ja nuorten urheiluun sosiaalistumista. Urheiluun sosiaalistumista edistävä ympäristö antaa lapselle malleja, kannustusta ja tukea urheiluosallistumiseen. (Vanhalakka-Ruoho 1981, 13).

Banduran (1977) sosiaalisen oppimisen teorian mukaan sosiaalista käyttäytymistä opitaan eniten tarkkailemalla, matkimalla ja muilta tahoilta saatuja tietoja ja malleja hyväksi käyttäen. Tämä prosessi jatkuu läpi elämän, mutta toimiakseen se vaatii vuorovaikutusta ja palautetta ympäristöstä, jossa yksilö toimii. Erityisen tärkeää sosialisointi on nuoruusiässä. Klassisen sosialisointiteorian mukaan sosialisointiossa yhdenmukaisuuteen on mahdollista päästä joko suorien keinojen, kuten jäljittelyn ja vahvistamisen avulla tai epäsuorasti siten, että vanhemmat synnyttävät lapsessa sisäisen tilan (riippuvuuden), joka säätelee lapsen käyttäytymistä. (Youniss 1982, 243).

Sosialisaatiossa toimivat tekijät, jotka muokkaavat yksilön sosiaalista toimintaa, voivat olla hyvinkin erilaisia riippuen kasvuympäristöstä ja vallitsevasta kulttuurista. Yleisimpiä sosiaalisen toiminnan vaikuttajia ovat: perhe, koulu, työpaikka, kaverit, harrastukset, tiedotusvälineet ja asuinympäristö. Näiden tekijöiden eli välittäjien merkityksen voi jokainen valikoida omien tarpeidensa ja mieltymystensä mukaan.

Sosiaaliseen toimintaympäristöön vaikuttavien tekijöiden yhteydet voivat olla eri kulttuureissa erilaisia. Salibandypelaajille näiden yhteyksien merkitys on yksilöllistä. Bronfenbrennerin (1979) mallia (Model of Ecological Environment of Human Development) apuna käyttäen laadimme salibandypelaajien toimintaympäristöön vaikuttavien yhteyksien mallin (KUVIO 2).

KUVIO 2. Salibandypelaajien toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät

7.1 Sosiaalistuminen urheiluun

Ihminen kehittyy sosiaalisten suhteiden välityksellä saaden yhteisöstä ärsykeitä ja vaikutteita. Tämä kaikki edellyttää tiedonvälitystä sosiaalistajan ja sosiaalistettavan välillä. (Kivistö & Vaherva 1979, 28-29). Iso-Ahola ja Hatfield (1986) nostavat esiin kysymyksen sosiaalistumisesta urheiluun ja pohtivat, suuntautuuko ihminen luonnostaan urheiluharrastusten pariin vai vaikuttaako sosiaalinen kasvuympäristö liikuntakäyttäytymiseen. He vastaavat kysymykseen tutkimusten pohjalta, että biologiset tekijät antavat yksilölle tietyt mallit ja tavoitteet, mutta eivät yksinään vaikuta tiettyyn harrastustoimintaan. Toisaalta liikuntaharrastukseen osallistuminen riippuu olosuhteista ja sosiaalisen ympäristön kannustuksesta. (Iso-Ahola & Hatfield 1986, 51-53).

Kenyon ja McPherson (1973) mukaan lasten urheiluun sosiaalistumiseen vaikuttavat seuraavat tekijät: liikuntamahdollisuudet, perheen tuki, idolit, kaverit, yhteisö ja lapsen oma havainnointi ympäristöstään. Sosiaalistumista urheiluun ja liikunta-aktiivisuuteen voidaan pitää kehittyvänä oppimisprosessina, mikä tarkoittaa, että osallistuminen urheiluun on oppimisprosessi, johon tarvitaan roolimalleja ja positiivista palautetta sosiaalistumista vahvistavilta tekijöiltä. Urheilua ja sosiaalistumista voidaan analysoida kahdella eri tavalla. 1) Sosiaalisaatiossa urheiluun keskitytään asioihin, jotka saavat ihmisen osallistumaan urheiluun ja sosiaalistumaan johonkin tiettyyn urheilijan rooliin (salibandyn pelaaja. 2) Toisessa näkökulmassa, socialisaatiossa urheilun avulla keskitytään tekijöihin, kuten arvoihin, jotka syntyvät yksilön osallistumisesta urheiluun. Tämän tutkimuksen näkökulmana käytettiin ensimmäistä analyysimallia. (McPherson 1982, 248-255).

7.2.1 Kodin ja perheen yhteys

Ihmisen sosiaalisen toimintaympäristön (Laakso 1974) tärkein yksikkö on perhe, jonka koko ja sosiaaliryhmä vaikuttavat ihmisen harrastuksiin. Perheen sisäisiä

vaikuttajia ovat vanhemmat ja sisarukset. Sosiaalisen toimintaympäristön tekijöitä ovat lisäksi kaverit ja idolit. (Knuuttila ym. 1985, 27).

Vanhempien ja lasten liikuntaan kohdistamissa asenteissa (Numminen 1975) on havaittu selvä riippuvuus. Etenkin isän osuutta perheen liikunta-aktiivisuuden luojana pidetään merkittävänä. Aggested ja Wasselius (1971) ovat todenneet, että urheiluvilla vanhemmilla on todennäköisesti urheilevat lapset. Lehtovaaran ja Koskenniemen (1975) tutkimustulokset osoittavat, että vanhemmat harrastavat lastensa kanssa yhteisiä liikuntalajeja. Useiden kilpaurheilusta kiinnostuneiden lasten vanhemmat ovat nuoruudessaan harrastaneet kilpailua. (Knuuttila 1985, 27).

Lapsen urheilusosialisaatioprosessissa vaikuttavat eniten vanhemmat. Lapsi viettää paljon aikaa kotona, joten hän on vanhempiensa ohjauksen ja rohkaisujen alaisena. Vanhemmat ja sisarukset voivat olla lisäksi roolimalleina ja antaa virikkeitä urheiluharrastuksille, mistä saattaa olla seurauksena usein saman lajin valitseminen. (Iso-Ahola & Hatfield 1986, 59).

Loyn, McPhersonin ja Kenyonin (1978) mukaan lapsen mielenkiinto urheilua kohtaan syntyy kotona, naapureiden kautta tai koulussa ja suuntautuu usein joukkueurheiluun. Koulun ja urheiluseurojen tehtäväksi jää kiinnostuksen herättäminen muihin lajeihin, kuten yksilölajeihin. Monet huippu-urheilijat ovat harrastaneet useita eri lajeja, joissa he ovat menestyneet hyvin. Heidän mahdollisuutensa harrastuksiin ovat olleet keskimääräistä paremmat välineiden ja suorituspaikkojen osalta. Kannustavina tekijöinä ovat olleet usein perhe, kaverit ja valmentajat.

Heinosen (1976) mukaan myös yhteiskuntaluokkien erilaiset kasvatusasenteet vaikuttavat harrastuksiin. Taloudellisen aseman vaikutus harrastuksiin näkyy siinä, että ylemmissä sosiaaliluokissa vanhemmilla on varaa hankkia enemmän harrastusvälineitä lapsilleen ja ohjata heitä harrastuksissaan. Samaan tulokseen on tullut myös Laakso (1969), jonka tutkimusten mukaan lasten omistamien

liikuntavälineiden määrä riippuu vanhempien harrastuneisuuden ja myönteisen suhtautumisen lisäksi myös perheen sosioekonomisesta statuksesta. (Knuuttila ym. 1985, 28).

Kämäräisen (1970) kaupunkilaisten vapaa-ajankäyttöä koskevasta tutkimuksesta ilmenee, että yhteiskunnallisen aseman kohotessa lisääntyvät kodin ulkopuolisen osallistumisen mahdollisuudet, ja ne asetetaan usein kotivapaa-ajan edelle. Näin ollen järjestöt näyttävät palvelevan ennen kaikkea ylempiin yhteiskuntaryhmiin lukeutuvien osallistumistavoitteita. Sosiaaliryhmien välillä (Telama 1972) on havaittu eroja myös liikuntaharrastusten suunnassa eli sosiaalinen tausta vaikuttaa siihen, mitä lajeja harrastetaan. Ylimpien sosiaaliryhmien lajeiksi on todettu suuria kustannuksia aiheuttavat lajit sekä uudet urheilumuodot. (Knuuttila ym. 1985, 28).

7.2.2 Koulun ja kavereiden yhteys

Koulussakäynti on jatkuvaa vuorovaikutusta ihmisten (oppilaiden, oppilaiden ja opettajien) välillä. Nämä vuorovaikutussuhteet ohjaavat yksilön toimintaa ja varsinkin vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa ratkaisevasti toiminnan tuloksellisuuteen. Kouluyhteisö voi osaltaan vaikuttaa erilaisten intressien muodostumiseen, tai sitten vastaavasti niistä irtautumiseen. (Holopainen 1990, 80).

Koulu voi vahvistaa (Suonperä 1973) nuoren lajivalintaa, johon kotiympäristö on antanut virikkeitä. Valmennuksesta ja lajitietoudesta perillä oleva opettaja kuitenkin suhtautuu kriittisesti oppilaiden ominaisuuksiin ja ohjaa heitä valinnoissaan oikeaan suuntaan. Opettajan lajisuuntautuneisuudella saattaa olla kuitenkin myös negatiivisia vaikutuksia ohjaukseen. Välineet ja olosuhteet voivat myös heikentää eri lajien harrastamista. Ystävien kanssa oleminen ja uusien kavereiden tapaaminen ovat lasten tärkeimpiä urheilumotiiveja. (Iso-Ahola & Hatfield 1986, 62). Koskenniemen (1982) mukaan lasten sosiaalinen kasvatus on siirtymässä

kauemmas kodin ulkopuolelle ja koululaitoksen vastuu lisääntyy. Useimmille lapsille tärkeäksi sosiaaliseksi ryhmäksi muodostuu koululuokka.

Silvennoisen (1981) koululiikuntatutkimuksessa todettiin, että iän lisääntyessä kavereiden merkitys liikuntaharrastuneisuuteen vähenee. Harrastuskavereiden vaikutus omaan harrastamiseen oli tutkimuksen mukaan suurempi tytöillä kuin pojilla. Pojista noin puolet ilmoitti kavereiden vaikuttaneen heidän harrastamispäätöksiinsä jonkin verran.

7.2.3 Valmentajan ja urheiluseuran yhteys

Urheiluseurat vaikuttavat eri tavoin. Loyn ym. (1978, 239) mukaan ne mahdollistavat urheiluun osallistumisen, ja siten urheilijan roolin omaksumiseen. Valmentajat toimivat malleina, tekevät työtä lasten hyväksi ja rohkaisevat heitä urheilemaan. Monet vanhemmista osallistuvat saman urheiluseuran toimintaan eri tavoin (toimihenkilöinä, huoltajina).

Valmentaja on asiantuntija (Suonperä 1973), johon urheilijan täytyy kyetä luottamaan. Hän johtaa ryhmäänsä yhdessä asetettujen tavoitteiden suuntaan. Henkilösuhteiden merkitys korostuu valmentajan ja urheilijan yhteistyössä. Kannustamalla urheilijaa pyrkimyksissään päästään myös harjoituksellisesti parempiin tuloksiin. Pelkkä kannustus ei välttämättä riitä, vaan tärkeämpää saattaa olla, miten urheilija kokee itsensä ja valmentajan välisen yhteistyön. Valmentajan ja urheilijan välillä on oltava vahva luottamussuhde. Vuorovaikutus on usein hyvin herkkää, ja valmentaja joutuukin jatkuvasti aistimaan ryhmänsä jokaisen yksilön fyysisen ja psyykkisen suoritusvalmiuden sekä valmiuden itsensä kehittämiseen.

Valmentajan tunnettava itsensä hyvin. Hänen on selvitettävä omat tavoitteensa ja motiivinsa selkeästi ja pystyttävä myös kaiken aikaa johtamaan itseään. Valmentaja luo kokonaisuuden ja samalla tunnusmerkit ryhmäänsä. Hän heijastaa

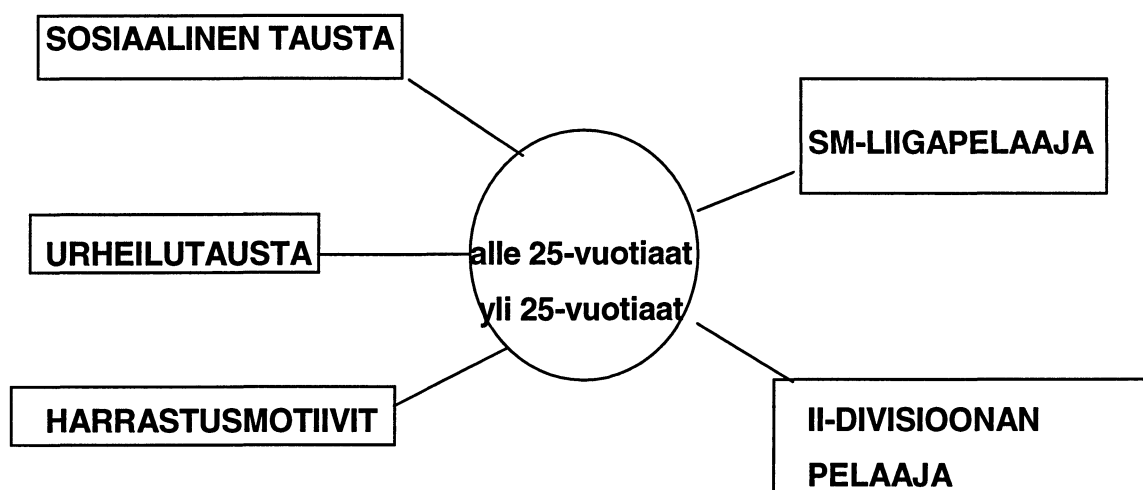
ympäristöönsä ja joukkueeseensa oman henkisen ja fyysisen tilansa, filosofiansa, tietomääränsä, taitonsa ja kokemuksensa. (Miettinen 1992, 9). Tuloksen tavoittelussa tärkeimmät osatekijät ovat motivaatio, osaaminen ja ilmapiiri. Tämän tutkimuksen mukaan peräti 50 % on motivaation osuutta. (Miettinen 1992, 11).

Mirja Kalliopuskan valmentaja pelaaja suhteet -tutkimusten mukaan tärkeimmät valmentajan ja pelaajan väliset suhteet menestyksen saavuttamiseksi ovat seuraavat: ole kaveri ja ystävä, ole rehellinen ja vilpitön, ole johdonmukainen ja itsepintainen, aseta korkeat tavoitteet, osoita käskysi oikeutetuksi, anna rakentavaa kritiikkiä sekä luo menestymisen tunne ja ilmapiiri. Pelaajan tarvitsemia myönteisiä ominaisuuksia/taitoja taas ovat: kuunteleminen ja keskittyminen, halukkuus oppia ja kokeilla uusia asioita, nopea oivaltaminen ja oppiminen, voitontahtoisuus, uskollisuus, halu harjoitella ja pelata, lahjakkuus sekä johtamiskyky. (Miettinen 1995, 41-47).

Valmentajan ja pelaajien välisestä vuorovaikutuksesta Alpo Suhonen filosofi seuraavasti: "Joukkue on kuin pikkulintu kämmenellä, jos sitä puristaa liikaa, se menehtyy. Jos sitä pitää liian löysästi se pyrkää karkuun. Joka tapauksessa se ruikkaa kämmenellesi". (Miettinen 1992, 25).

8 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Edellä esitetyn teorian pohjalta tutkimuksessa selvitetään salibandy-pelaajien urheilu- ja sosiaalista taustaa sekä harrastusmotiveja, joista johdettiin tutkimuksen viitekehys. (KUVIO 3).

KUVIO 3. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

9 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA ONGELMAT

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää suomalaisten salibandy-pelaajien sosiaali- ja urheilutaustaa sekä motiiveja lajin harrastamiseen.

Tutkimuksen ongelmat:

1) Mikä on pelaajien sosiaalinen tausta?

- Pelaajien ikä ja ammatti
- Vanhempien ammatti
- Perheen koko ja sen osallistuminen salibandytoimintaan
- Asuinpaikan asukasluku
- Mitkä tahot ovat kannustaneet pelaajia salibandyharrastuksessa

2) Millainen on salibandy-pelaajien urheilutausta?

- Mitä muita lajeja pelaajat harrastavat/ovat harrastaneet
- Mitkä ovat pelaajien parhaita saavutuksia urheilussa
- Minkä ikäisenä on aloitettu salibandyharrastus
- Sarjataso ja harrastusvuosien määrä
- Joukkueharjoittelun määrä
- Omatoimisen harjoittelun määrä

3) Mikä motivoi lajin harrastamiseen?

- Mikä on pelaajien mielestä tärkeintä salibandy-pelaamisessa
- Mikä motivoi jatkamaan pelaamista
- Mitkä ovat pelaajien tavoitteet lajin parissa
- Mikä heikentää harrastusmotivaatiota

10 TUTKIMUSMENETELMÄT

10.1 Mittari

Tutkimuksen mittarina käytettiin kyselylomaketta (LIITE 1), joka oli neljäsvuinen ja sisälsi 25 kysymystä. Kysymykset oli jaettu kolmeen ryhmään:

- 1) Salibandy-pelaajien sosiaalinen tausta; kysymykset 1-7 ja 18
- 2) Pelaajien urheilutausta; kysymykset 8-17
- 3) Pelaajien motiivit lajin harrastamiseen; 19-25

Urheilu- ja sosiaalitaustaa tiedusteltiin lähinnä vaihtoehtokysymysten avulla. Motivaatiota ja motiiveja lajin harrastamiseen tutkittiin avoimilla kysymyksillä.

10.2 Tutkimusjoukko

Tutkimusjoukon (TAULUKKO 2) muodostivat kymmenen salibandyjoukkueeseen 95 pelaajaa, joista 56 edusti miesten SM-liigaa ja 39 miesten II-divisioonaa. Tutkimusjoukko jaettiin vertailuryhmiin sarjataso ja/tai ikärakenteen mukaan.

TAULUKKO 2. Tutkimukseen osallistuneet salibandypelaajat

	Joukkueet (n)	Pelaajat (n)
Koehenkilöt	10	95
SM-LIIGA	5	56
alle 25-vuotiaat		30
yli 25-vuotiaat		26
II-DIVISIOONA	5	39
alle 25-vuotiaat		19
yli 25-vuotiaat		20

10.3 Tutkimusaineisto

Aineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla, jotka lähetettiin seurojen vastuuhenkilöille. Vastausten palautusta nopeutettiin puhelinsoitoilla, joissa oli mahdollisuus saada lisätietoja mahdollisten ongelmakohtien ilmaantuessa. Kysely lähetettiin kuudelle SM-liigajoukkueelle ja kuudelle II-divisioonan joukkueelle. Kyselykaavakkeiden postitus suoritettiin Suomen Salibandy-liiton suosiollisella avustuksella. Täytettyjä lomakkeita palautettiin kymmenestä joukkueesta 95 kappaletta.

10.4 Tutkimuksen luotettavuus

Reliabiliteetti (Eskola 1981) kertoo tutkimuksen luotettavuudesta ja satunnaisvirheettömyydestä. Tulosten pysyvyys riippuu niiden alttiudesta virhetekijöiden vaikutukselle. Alhainen reliabiliteetti lisää tutkimustulosten sattumanvaraisuutta. Tutkimusten reliabiliteetti pyritään saamaan suureksi poistamalla tekijät, jotka saattavat aiheuttaa mittaustuloksiin virheellisiä tietoja. Kysymysten ja ohjeiden selventäminen, mittaustilanteiden yhtenäistäminen ja erehdysvaarojen vähentäminen lisäävät mittausten luotettavuutta. Tämän tutkimuksen reliabiliteettia yritettiin parantaa kyselylomakkeiden esitestauksella, jonka suoritti yksi SM-liigajoukkue. Esitestauksen jälkeen täsmennettiin kysymysten kieliasua, jolla parannettiin niiden ymmärrettävyyttä.

Tutkimuksen mittari on pätevä eli validi, kun se on tarkoituksenmukainen, mielekäs ja käyttökelpoinen eli se mittaa sitä mitä on tarkoituskin. Validiteetin kannalta on tärkeää, että käsitteet kytetään operationaalistamaan. Mittarin pätevyyttä voidaan käsitellä eri näkökulmista; käsite- eli sisällöllinen validiteetti, faktorivaliditeetti, kriteerivaliditeetti, rakenne- ja ulkoinen validiteetti. Tämän tutkimuksen mittareiden validiteettia voidaan arvioida lähinnä sisällöllisen ja ulkoisen validiteetin näkökulmista.(Varstala 1998). Sisäinen luotettavuus määrittelee, miten luotettavia saadut tiedot ovat. Ulkoinen luotettavuus liittyy otoksesta saatujen tulosten yleistettävyyteen. (Valkonen 1981, 70). Liigapelaajista kyselyyn vastasi neljännes perusjoukosta. Tuloksia voidaan siis pitää melko luotettavina. II-diviisioonan pelaajista kyselyyn vastasi noin kymmenesosa perusjoukosta. Tästä johtuen tuloksia ei voida yleistää vaan ne ovat ainoastaan suuntaa antavia. Tutkimuksessa käytetyt tilastomenetelmät olivat t-testi, Khin neliötesti ja varianssianalyysi. T-testillä vertailtiin pelaajien harjoittelumääriä eri sarjatasojen välillä. Khin neliötestillä selvitettiin aikaisemman jääkiekkomenestyksen yhteyttä menestymiseen salibandyssä. Varianssianalyysin avulla tutkittiin vanhempien ammattiaseman merkitystä pelaajien kokemaan kannustukseen harrastuksessaan.

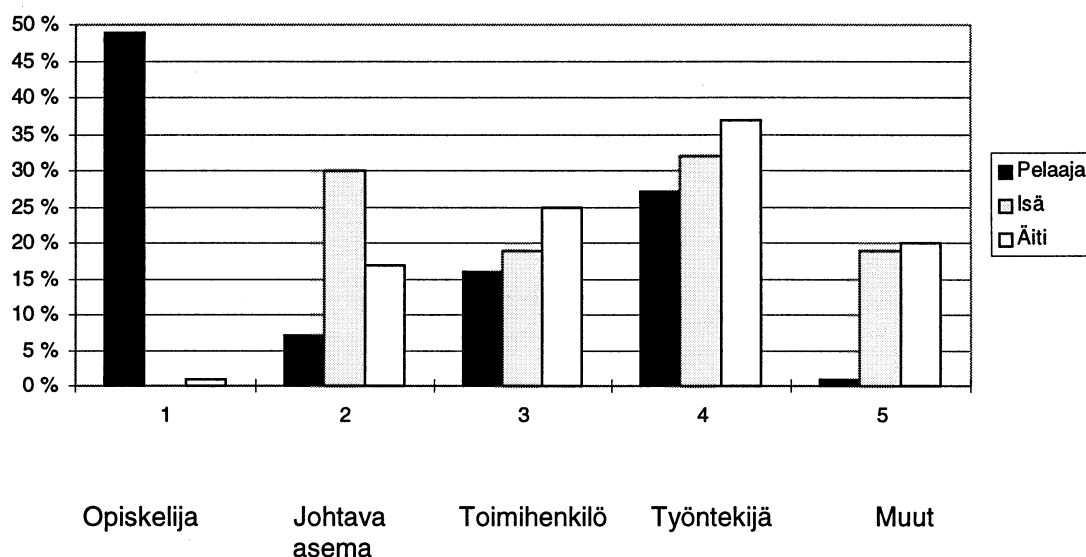
11 TULOKSET

Tutkimusaineistoksi saatiin 95 salibandypelaajaa, joista SM-liigaa edustaa 56 ja II-divisioonaa 39. Alle 25-vuotiaita on 49 ja heitä vanhempia 46. Lähes puolet (49 %) pelaajista on opiskelijoita. Yli 100 000 asukkaan paikkakunnilla asuu 44 % ja näitä pienemmillä 56 %. Pelaajien lapsuuden perheeseen kuuluu vanhempien lisäksi yleensä yksi sisar (51 %).

11.1 Sosiaalinen tausta

11.1.1 Ammattiasema

Salibandy-pelaajien ja heidän vanhempiensa ammatit jaettiin viiteen kategoriaan (Tilastokeskus 1997) ammattiaseman mukaan (KUVIO 4).

KUVIO 4. Salibandypelaajien ja heidän vanhempiensa ammattiasemat

Alle 25-vuotiaista salibandyn pelaajista valtaosa (SM 84 %, II-div. 60 %) on opiskelijoita. Vanhemmat pelaajat jakaantuvat tasaisemmin eri ammattiryhmiin. Johtavassa asemassa olevia työntekijöitä (15 %) löytyy eniten iäkkäämmistä SM-liigapelaajista. II-divisioonan vanhemmat pelaajat kuuluvat ammattiasemansa mukaan selvästi toimihenkilöihin (30 %) ja työntekijöihin (45 %). Kaikkien pelaajien äideistä 36 % on työntekijöitä. Nuorten pelaajien isät toimivat suurelta osin johtavassa asemassa ammateissaan (45 %).

Varianssianalyysiä käyttäen tutkimme vanhempien ammattiaseman (johtava asema, toimihenkilö, työntekijä) merkitystä siihen, kuinka pelaajat kokevat vanhempien kannustamisen. Tuloksista ilmeni, ettei ammattiasemalla ole suurta merkitystä pelaajien kokemassa kannustuksessa (LIITE 2).

11.1.2 Asuinpaikka

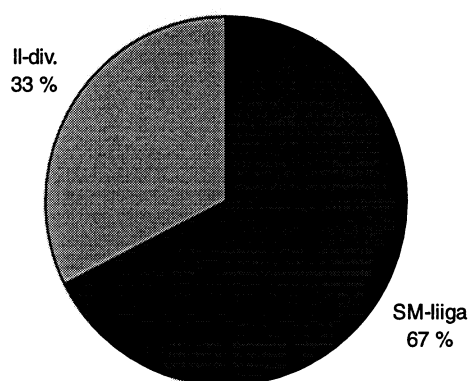
Tutkimukseen osallistuneista pelaajista kaikki asuivat kaupungeissa. Pienimmässä kaupungissa (Joensuu) asuu alle 50 000 asukasta ja suurimmassa (Helsinki) yli 500 000 asukasta. Tuloksissa pienkaupungiksi määriteltiin alle 100 000 asukkaan kaupunki ja suurkaupungiksi yli 100 000 asukkaan kaupunki (TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3. Asuinpaikan asukasluku sarjatason mukaan

SM- liiga	II-Divisioona	
Alle 100 000	42%	74%
Yli 100 000	58%	26%
Yhteensä	100%	100%

11.1.3 Perheen osallistuminen salibandytoimintaan

Tutkimukseen osallistuvien pelaajien perheenjäsenistä aktiivipelaajana on useimmin veli (22 %). Ahkerimpia penkkiurheilijoita ovat isät, joista lähes puolet (47 %) seuraa poikiensa kilpailutoimintaa salibandyssä. Vanhempien osallistuminen salibandytoimintaan on aktiivisempaa liiga-pelaajien perheissä kuin II-divisioonan (KUVIO 5).

KUVIO 5. Vanhempien innostus penkkiurheiluun

Pelaajilta kysyttiin, miten he kokevat eri tekijöiden kannustuksen harrastuksessaan (TAULUKKO 4). Heidän piti valita omasta mielestään kannustuksen voimakkuutta kuvaava suure 1 - 5: (1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon, 5 = erittäin paljon). Perheenjäsenten, kavereiden, valmentajan, koulun, työpaikan ja idolien kannustusta vertailtiin sarjatasojen kesken t-testillä (LIITE 3).

TAULUKKO 4. Miten salibandypelaajat kokevat saaneensa kannustusta Harrastuksessaan

	SM-liiga ka (n)	II-div. ka (n)	t-testi 2-tail. Sig.
Isä	3.3 (53)	2.6 (36)	.005
Äiti	3.5 (54)	2.6 (36)	.001
Sisar	3.3 (51)	2.6 (31)	.005
Kaverit	3.8 (54)	3.5 (37)	.158
Valmentaja	3.9 (53)	3.5 (36)	.091
Koulu	2.3 (46)	2.0 (33)	.352
Työpaikka	2.7 (45)	2.2 (30)	.077
Idolit	2.6 (49)	2.0 (32)	.050

11.2 Urheilutausta

11.2.1 Salibandyn aloittaminen

Vanhemmista pelaajista 68 % on aloittanut salibandyharrastuksensa yli 20-vuotiaana. Nuorista vajaa kolmannes (26 %) ilmoittaa aloittamisiäkseen alle 15 vuotta ja 64 % 15-20 vuotta. Liigapelaajista 22 % on aloittanut lajin harrastamisen alle 15-vuotiaana. Yli kymmenen vuotta lajia harrastaneita löytyy vanhemmista pelaajista 15 %. Nuorista pelaajista yli puolet (54 %) on toiminut lajin parissa vähintään viisi vuotta.

11.2.2 Harjoittelu

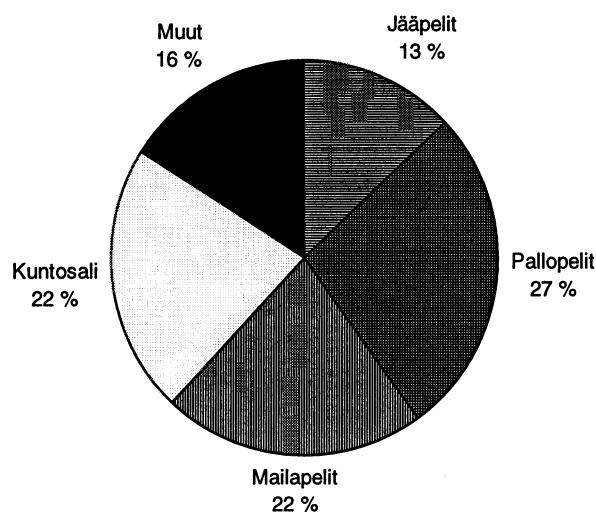
Kolmannes SM-liigapelaajista harjoittelee yli viisi kertaa viikossa joukkueen kanssa. Loput (67 %) heistä harjoittelee vähintään 4 - 5 kertaa viikossa. II-divisioonan pelaajista suuri osa (79 %) harjoittelee joukkueen kanssa 2 - 3 kertaa viikossa. Liigapelaajista kolmannes harrastaa omatoimista harjoittelua (oheisharjoittelu, esim. kuntosali) 2 - 3 kertaa viikossa. Alemman sarjan pelaajista 23 % harjoittelee omatoimisesti yli kolme kertaa viikossa.

11.2.3 Muut harrastukset

SM-liigapelaajat (40 %) harrastavat salibandyn lisäksi eniten kuntosaliharjoittelua. II-divisioonan pelaajilla on huomattavasti laajempi lajivalikoima harrastuksia. 33 % vastaajista kertoo harrastavansa lajia, mikä ei ollut kyselylomakkeen lajivalikoimassa (jääpelit, joukkuepallot, mailapelit ja kuntosaliharjoittelu; KUVIO 6). Vastaava prosentti liigapelaajilla on 14 %. Koko tutkimusjoukon niin sanotuista muista harrastuksista suosituimmat ovat

laskettelu, golf ja kalastus. Harvinaisempia harrastuksia olivat ravit, biljardi, sukellus, moottoripyörät ja ATK.

KUVIO 6. Salibandypelaajien muut harrastukset

11.2.4 Laji ennen salibandyä

Ennen salibandy-harrastusta pelaajien suosikkilajeja olivat jalkapallo ja jääkiekko. Yli puolet heistä ilmoittaa harrastaneensa jalkapalloa (76 %) ja lähes puolet jääkiekkoa (47 %). Kolmannes vastaajista on harrastanut lajeja, jotka eivät kuulu niin sanottuihin valtalajeihin (jääkiekko, jalkapallo, hiihto ja yleisurheilu). Suosituimpia niistä olivat itsepuolustuslajit, tennis ja kaukalopallo.

11.2.5 Urheilumenestys

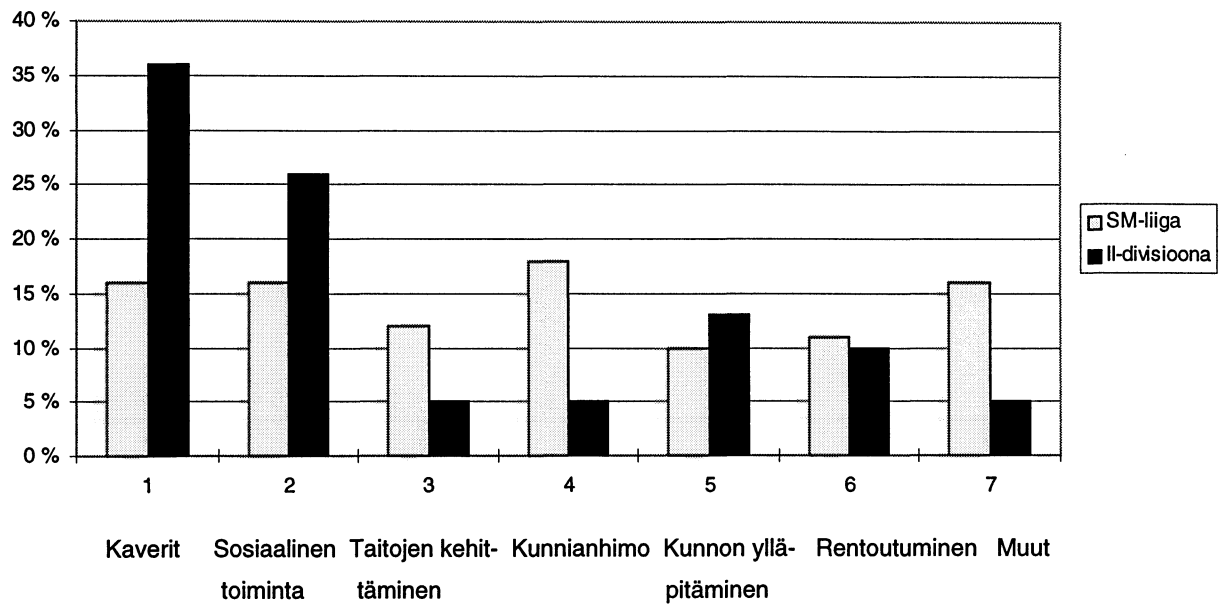
SM-pelaajista 66 % ja II-divisioonan pelaajista 36 % ilmoittaa parhaiden urheilusaavutustensa syntyneen salibandyn parissa. Muista lajeista menestystystä on tullut eniten jalkapallossa (20 %). 10 % prosenttia ilmoittaa menestyslajikseen jääkiekon ja seitsemän prosenttia yleisurheilun.

Khin neliötestillä tutkimme aikaisemmin jääkiekossa menestyneiden pelaajien salibandymenestystä. Aikaisemmalla menestyksellä jääkiekossa on selvästi yhteyttä salibandyssä menestymisen kanssa. Pearsonin (chi-toiseen) testillä saimme p-arvoksi .028 (LIITE 4).

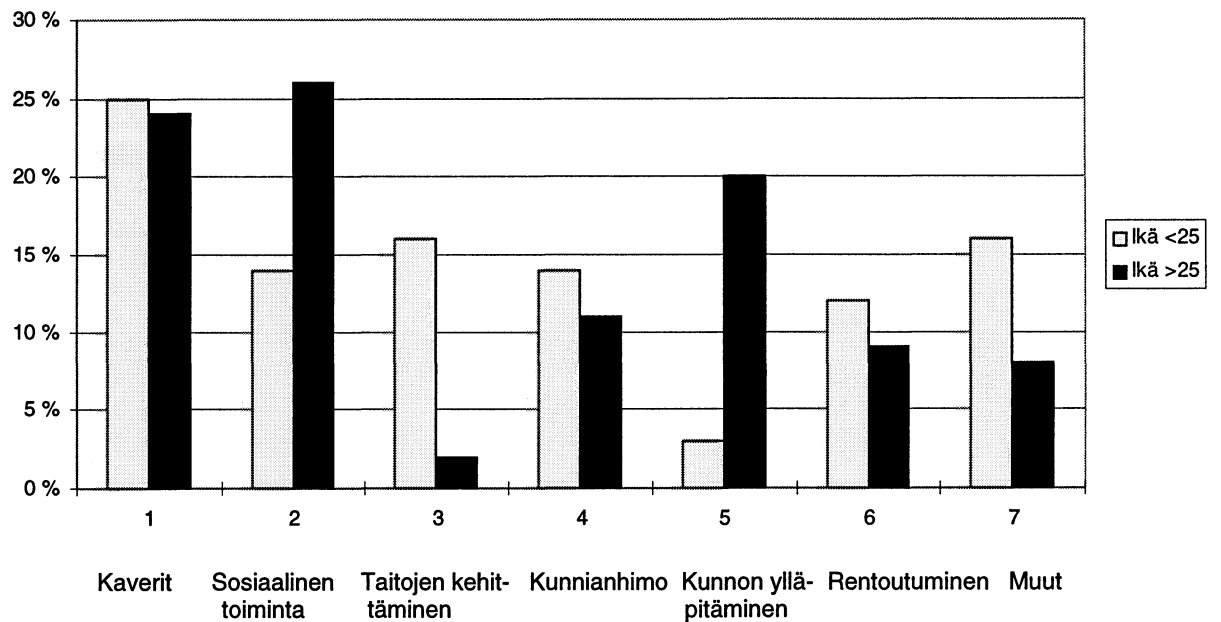
11.3 Harrastusmotiivit

11.3.1 Salibandyn harrastamiseen vaikuttavat tekijät

Salibandy-pelaamisen tärkeimmät motiivit (KUVIOT 7 ja 8) II-divisioonan pelaajilla ovat kaverit (36 %) ja sosiaalinen toiminta (26 %). SM-liigapelaajilla eri motiivit jakautuvat tasaisesti, mutta eniten painoa saavat kunnianhimo (18%), sosiaalinen toiminta (17 %) ja kaverit (16 %). Vanhemmista pelaajista viidennes ilmoittaa tärkeäksi motiiviksi myös kunnon ylläpitämisen. Nuoret pelaajat pitävät tärkeänä myös henkilökohtaisten taitojen kehittämistä (14 %). Muita salibandyn harrastamiseen liittyviä motiiveja ovat muun muassa joukkueen hyvä yhteishenki, onnistumisen elämykset ja lajin monipuolisuus.

KUVIO 7. Salibandypelaajien harrastusmotiivit SM-liigassa ja II-divisioonassa

KUVIO 8. Alle 25 ja yli 25 vuotiaiden salibandypelaajien harrastusmotiivit

SM-liigapelaajia motivoi harrastuksen jatkamiseen eniten kunnianhimo (64 %). Vanhempien II-divisioonan pelaajien selkeä jatkamismotiivi on kunnan ylläpitäminen (35 %). Liigapelaajien harrastusmotiivia heikentävät eniten opiskelu- ja työkiireet (22 %). Viidennes kaikista pelaajista nimeää ajanpuutteen häiritseväksi tekijäksi. Nuorista pelaajista 10 % ilmoittaa loukkaantumisten vaikuttavan salibandyn pelaamiseen negatiivisesti. Alemmalla tasolla heikkojen olosuhteiden (10 %) katsotaan olevan harrastusta haittaava tekijä. Kaikista pelaajista 22 % ei nimeä mitään tekijää, joka heikentäisi motivaatiota pelata salibandyä.

Muita harrastusmotivaatiota heikentäviä tekijöitä;

*median ja sponsoreiden puute

*korvausten puute suhteutettuna harrastukseen käytettyyn aikaan

*kustannukset salivuoroista, pelimatkoista (II-divisioona)

*perhe

*heikko joukkuehenki

*omien pelitaitojen kehityksen pysähtyminen

*ikäntyminen; fyysiset edellytykset heikkenevät.

Yli 25-vuotiaista liigapelaajista viidennes on usein harkinnut lopettavansa lajin harrastamisen. Reilu puolet (56 %) vanhemmista pelaajista on miettinyt jonkin verran lopettamista. Nuorista liigapelaajista suurin osa (70 %) ei ole koskaan ajatellut salibandyn lopettamista.

11.3.2 Pelaajien tavoitteet

Yli puolet (58 %) vanhemmista liigapelaajista ilmoittaa tärkeimmäksi tavoitteekseen suomenmestaruuden voittamisen. Vastaava luku on nuoremmilla pelaajilla 33 %. Nuoret (20 %) liigapelaajat asettavat tavoitteekseen myös

pääsyn maajoukkueeseen. Vanhemmilla liigapelaajilla maajoukkue on asetettu tavoitteeksi 12 %:lla. Noin neljännes II-divisioonan pelaajista pitää joukkueen menestystä tärkeänä tavoitteena. Nuorista divisioonapelaajista 15 % ilmoittaa tavoitteekseen suomen mestaruuden. Kaikista divisioonapelaajista 15 % ilmoittaa halunsa kehittyä pelaajana.

12 POHDINTA

12.1 Sosiaalinen tausta

Tutkimukseen osallistuneiden SM-liigapelaajien keski-ikä oli 24 ja II-divisioonan pelaajien 25 vuotta. Lähes puolet kaikista pelaajista (49 %) oli opiskelijoita, joten lajin suosio heidän keskuudessa on edelleen voimissaan. Yli 25-vuotiaista SM-liigapelaajista 15 % työskenteli ammatissaan johtavassa asemassa. Menestymisellä harrastuksessa ja ammattiuralla saattaa olla yhteyttä, mitä olisi mielenkiintoista tutkia esimerkiksi tavoitteiden asettelun ja kunnianhimon kautta. Uusia menestyviä nuoria liigapelaajia nousee alemmista sarjatasoista eri paikkakunnilta vuosittain, joten on viisasta odottaa ja antaa kehityksen tasaantua, ennen kuin alkaa tutkia esimerkiksi ammattiuran ja menestymisen yhteyttä.

II-divisioonan pelaajista peräti 74 % asui alle 100 000 asukkaan paikkakunnalla. SM-liigapelaajista 58 % puolestaan tuli yli 100 000 asukkaan kaupungeista. Pienten paikkakuntien mahdollisuudet pääsarjatasolle vaikeutuvat tulevaisuudessa. Lajin harrastajien määrät ovat suurissa kaupungeissa moninkertaiset, mikä mahdollistaa menestyvien joukkueiden syntymisen. Kuitenkin Suomen salibandyliitossa on huomioitu alempien sarjatasojen joukkueet. Esimerkiksi I-divisioonasta nousee tänä vuonna kaksi joukkuetta liigaan. Näin ollen kaudella 1998-1999 saattaa SM-liigaan nousta joukkue, joka tulee paikkakunnalta, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta liigasalibandystä. Uudelta paikkakunnalta liigaan nouseva seura tarvitsee kipeästi yhteistyökumppaneita estääkseen taloudelliset vaikeudet, jotta kaikki resurssit voitaisiin keskittää pelaamiseen ja näin estää ”hissiliike” takaisin divisioonaan. Lisääntyvä seurojen määrä alemmissä divisioonissa osoittaa kuitenkin, että kovan kilpailun lisäksi lajissa säilyy kuntosuorheilun leima.

Salibandyn pelaajien perheenjäsenistä ahkerin penkkiurheilija oli isä. SM-liigapelaajien vanhemmat olivat innostuneita seuraamaan jälkikasvunsa urheiluharrastusta. Tarkastelimme myös perheen osallistumista (penkkiurheilu) salibandyn seuraamiseen. Pelaajien henkilökohtaisella menestyksellä (valinta edustusjoukkueeseen) ei ollut suurta merkitystä perheen osallistumisaktiivisuuteen. Sarjatasolla oli sen sijaan suuri merkitys, sillä SM-liigapelaajien perheenjäsenet olivat selvästi aktiivisempia penkkiurheilijoita. Tämä voi johtua siitä, että SM-liigan joukkueen otteluista pelataan puolet kotipaikkakunnalla, kun taas II-divisioonan pelit ovat vielä turnausmuotoisia. Näin ollen liigapelaajien perheenjäsenille tarjoutuu useammin ja huomattavasti helpommin mahdollisuus seurata salibandyotteluita.

Laakson (1974) tekemän tutkimuksen mukaan perhe on tärkein vaikuttaja ihmisen harrastuksiin ja Numminen (1975) on todennut etenkin isän osuuden erittäin merkittäväksi perheen liikunta-aktiivisuuden luojana. Saamamme tulokset olivat samansuuntaisia aikaisemmin tehtyjen tutkimusten kanssa. Koskenniemen (1975) mukaan kilpaurheilusta kiinnostuneiden lasten vanhemmat ovat nuoruudessaan harrastaneet kilpailua. Olisi ollut mielekästä kysyä salibandy pelaajien vanhempien kilpailutaustaa ja kiinnostusta salibandyyn sekä verrata sitä heidän poikiensa harrastamistasoon.

Tutkiessamme vanhempien sosioekonomisen taustan (Tilastokeskus 1997) vaikutusta pelaajien kokemaan kannustukseen saimme mielestämme hieman yllättäviä tuloksia. Vanhempien ammattiasemalla ei ollut vaikutusta koettuun kannustukseen. Aikaisemmat tutkimukset (Heinonen 1976, Knuutila ym. 1985) ovat osoittaneet, että korkeassa ammattiasemassa olevat vanhemmat osallistuvat aktiivisemmin lastensa liikuntaharrastuksiin. Olisiko sarjatasolla niin suuri vaikutus vanhempien kannustamiseen, että ammattiaseman merkitys jäisi niin vähäiseksi? Todennäköisesti asia ei ole aivan yksiselitteinen. Salibandy on vielä uusi laji, ja sen harrastajat ovat aloittaneet lajin harrastamisen suhteellisen iäkkäinä (15 - 20-vuotiaina), jolloin vanhempien vaikutusta ei enää koeta niin suurena. Salibandy ei myöskään vaadi suuria investointeja, joten vanhempien

taloudellisella tilalla ei ole merkitystä. Jos sama kysymys tehtäisiin pelaajille 10 vuoden kuluttua (aloitusikä pudonnut noin 10 vuoteen), eivät tulokset olisi ehkä samanlaisia. Nähtäväksi jää, löytyykö taustatekijöitä, jotka yhdistävät salibandypelaajia.

Pelaajien kokema kannustusta tutkittiin sarjatasojen välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot saatiin isälle, äidille, sisaruksille ja idoleille. SM-liigapelaajat kokivat heidän kannustuksensa voimakkaampana. Voisiko tällä olla vaikutusta pelaajan menestymiseen lajissa? Pelaajan on ainakin helpompi ylläpitää motivaatiotaan ja panostaa lajiin, jos hän saa kannustusta ja voimaa taustatekijöiltä: perheenjäsenet, kaverit, valmentaja, koulu/työpaikka ja idolit.

12.2 Urheilutausta

Yli 25-vuotiaista pelaajista peräti 68 % aloitti salibandyharrastuksen vasta yli 20 vuotiaana. Alle 25-vuotiaista vain 26 % ja kaikista SM-liigapelaajista 22 % oli löytänyt lajin pariin alle 15-vuotiaana. Salibandy on vielä varsin nuori joukkuepalloilulaji. Miesten SM-sarjaa on pelattu vasta vuodesta 1986 lähtien. Pelaajien aloittamisikä on korkea esimerkiksi jääkiekkoon ja jalkapalloon verrattuna, joissa pääsarjatason pelaajat ovat opetelleet lajinsa alkeita jo alle kymmenvuotiaana. Nuorimmat liiga-pelaajat ovat tällä hetkellä 16-vuotiaita ja ovat harrastaneet lajia noin 7-8 vuotta. Näin nuoria pelaajia ei liiga-tasolla ole vielä montaa. Tulevaisuudessa salibandyn pariin hakeutuminen siirtyy vieläkin nuoremmalle iälle. Tätä edesauttavat koko ajan kehittyvä valmentajakoulutus, lisääntynyt junioritoiminta sekä organisoitu kilpailutoiminta useammassa ikäluokassa. Myös salibandyliitto on panostanut junioritoiminnan kehittämiseen voimakkaasti nuoris- ja koulutuspäällikkö Jari Oksasen johdolla. Pelaajien taitotaso ja kilpailukykyisten seurajoukkueiden määrä saattavat kehittyä seuraavien kymmenen vuoden aikana, ja ne saattavat olla aivan toista luokkaa kuin nykyään.

SM-liigapelaajista kolmannes harjoitteli yli viisi kertaa viikossa joukkueen kanssa. 67 % liigapelaajista ilmoitti määräksi 4 - 5 harjoituskertaa viikossa. Joukkueharjoittelun lisäksi pääsarjapelaajat harrastivat eniten kuntosaliharjoittelua (1 - 2 kertaa viikossa). Harjoituskertojen määrä on noussut 90-luvun aikana ja sitä voidaan pitää vertailukelpoisena niin sanottujen amatöörilajien joukossa. Salibandyn fyysiset vaatimukset huipputasolla edellyttävät vähintään nykyistä harjoitustasoa. Jos harjoittelun määrää halutaan kohottaa, niin ainoa tie on lajin ammattimaistuminen. II-divisioonan tasolla pelaajat harjoittelevat 2-3 kertaa viikossa joukkueen kanssa. Henkilökohtaista harjoittelua osa divisioonapelaajista harrasti jopa 2-3 kertaa viikossa ja lajivalikoima oli varsin monipuolinen painottuen virkistysliikuntaan. Tähän vaikuttaa varmasti se, että osa II-divisioonapelaajista nimesi tärkeimmäksi harrastusmotiivikseen kunnon ylläpitämisen.

Tutkimme kuinka monta kertaa viikossa pelaajat harjoittelivat joukkueensa kanssa ja kuinka usein he harjoittelivat omatoimisesti. Tuloksia vertailtiin sarjatasojen välillä t-testiä käyttäen (LIITE 5). SM-liigapelaajat harjoittelivat tilastollisesti merkitsevästi enemmän kuin II-divisioonapelaajat. Olisikin ollut varsin huolestuttavaa, jos tulokset olisivat olleet erisuuntaisia.

Salibandyn liigapelaajien viikkoharjoittelumäärät ovat samansuuruisia kuin muissa joukkuepalloilulajeissa. Poikkeuksena voidaan pitää jääkiekkoilijoiden (1989) ammattimaista harjoittelua (2 kertaa päivässä). Muiden palloilulajien tapaan salibandypelaajien harjoittelu on kausiluonteista. Peruskunto- ja viimeistelykauden aikana harjoittelumäärät ovat suurimmillaan. Ottelukauden ja etenkin ratkaisupelien kynnyksellä määrät pienenevät. (Kantola 1989, 344-356).

SM-liigapelaajista yli puolet (66 %) oli saanut parhaan (vähintään SM-mitali nuorten tasolla) urheilusaavutuksensa salibandyn parissa. Tämä prosenttiluku on erittäin suuri, mutta tutkimusjoukosta saatuja tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan koko perusjoukkoa, sillä tuloksiin vaikuttaa se, että lähettämämme kyselylomakkeet menivät seuroihin, joilla suurimmalla osalla oli

menestystä liigatasolla. Tuloksista voidaan olla myös sitä mieltä, että liigapelaajat eivät olleet omasta mielestään menestyneet aikaisemmassa lajissaan riittävän hyvin, niin he vaihtoivat lajiin, jossa oli helpompi menestyä. Varsinkin kilpailusuuntautuneille pelaajille tämäntyyppinen käytös olisi luontevaa.

12.3 Salibandyharrastukseen vaikuttavat tekijät

Salibandypelaajien harrastusmotiiveille haettiin vahvistusta Maslowin tarvehierakiateoriaa (1954) ja Dudan tavoiteorientaatioteoriaa (1993) apuna käyttäen. Pelaajien motiivit saivat tukea lähes kaikista tarvehierakian vaiheista. Tavoiteorientaationäkökulmasta harrastusmotivaatio ja motiivit syntyivät selvästi tehtäväsuuntautuneisuutta korostaen. SM-liigapelaajien menestymisen ja voittamisen halu antoivat viitteitä kilpailusuuntautuneisuudesta, jossa pätevyyden kokemukset ovat yleensä vertailuun perustuvia eli normatiivisia. Kysymyksessä on kuitenkin kilpaurheilun ja joukkuelaji, jossa menestymisen halu perustuu yhteisiin päämääriin. Yksilöiden välinen kilpailu korostuu lähinnä avauskokoonpanoon pääsystä. Tavoiteorientaatioilmapiiriä joukkueiden sisällä olisi ollut mielenkiintoista tutkia muun muassa joukkueiden johtamistapojen (demokraattinen, autoritaarinen) näkökulmasta.

Salibandyharrastuksen jatkamiseen eniten motivoiva tekijä SM-liigapelaajilla oli kunnianhimo (peräti 64 %:lla). Voidaan todeta, että menestyksen ja voittamisen halu korostuvat ylemmällä tasolla. Suomalaisten nuorten huippujääkiekkopelaajien (Korhonen & Lukkarila 1983) suorituspäätöksiä tutkittaessa todettiin myös, että pelaajien tärkeimmät motiivit olivat kunnianhimoon liittyviä; voittamisen halu ja ammattilaisuus. Toisaalta voitaisiin miettiä myös sitä, että ovatko kavereiden ja sosiaalinen toiminnan merkitys huipputasolla itsestään selvyyksiä. Näin motiivit perustuisivat enemmän yhteisten tavoitteiden suuntaan (Suomen mestaruus).

Tärkeimmiksi harrastusmotiveiksi II-divisioonan pelaajat nimesivät kaverit ja sosiaalisen toiminnan mahdollisuuden. Tuloksista ilmeni, ettei kilpailusuuntautuneisuus korostunut II-divisioonassa. Pelaajat olivat enemmänkin kiinnostuneita joukkue toiminnasta: yhdessäolo, onnistumiset, kunnan ylläpitäminen, pelimatkat ym. Emme kuitenkaan usko, etteikö osa II-divisioonan joukkueista olisi vahvasti kilpailusuuntautuneita. Osa joukkueista varmasti tähtää ylemmille sarjatasoille, mikä edellyttää pelaajilta ja valmentajilta kunnianhimoa, menestyksen halua, tietoa sekä ennen kaikkea halua olla muita parempi.

Henkilökohtaisten taitojen kehittäminen ja kunnianhimo olivat tärkeitä alle 25-vuotiaille pelaajille. Yli 25-vuotiailla korostui sosiaalisen toiminnan merkitys. Olisiko niin, että nuoret pelaajat hakeutuisivat seuroihin, joissa heillä on mahdollisuus menestyä ja kehittyä pelaajina. Taitojen kehittäminen on nuorille niin tärkeä asia, että seuran vaihtaminen jopa useaan kertaan ei ole esteenä salibandyuralla. Vanhemmille pelaajille seuran vaihtaminen saattaa olla vaikeampaa. Oma taitotaso on omasta mielestä ehkä jo saavutettu ja kunnianhimo ei ole niin tärkeää kuin sosiaalinen toiminta tutussa ja mukavassa joukkueessa. Silvennoinen (1981) on tutkinut iän vaikutusta sosiaalisen toiminnan merkitykseen ja toteaa iän myötä sosiaalisten motiivien merkityksen korostuvan.

SM-liigapelaajien konkreettisia tavoitteita olivat suomenmestaruus ja maajoukkuedustus. Yli 25-vuotiaista yli puolet ja alle 25-vuotiaista kolmannes piti mestaruuden tavoittelua tärkeänä. Nuorista pelaajista neljännes ilmoitti tavoitteekseen maajoukkuepaikan. Olisi mielenkiintoista tutkia onko tämän tyyppinen, kohtuullisen vahva kilpailusuuntautuneisuus yhtä vahvaa myös muissa joukkuepalloleisseissä. Nuorista II-divisioonan pelaajista osa piti tärkeänä joukkueen menestystä, mikä kertoisi heidän kilpailusuuntautuneisuudestaan.

SM-liigapelaajien harrastusmotivaatiota heikentävät eniten opiskelu ja työ. Viidennes tutkimusjoukosta piti ajanpuutetta motivaatiota laskevana tekijänä.

Samansuuntaisia tuloksia on saatu ainakin METELI-tutkimuksista (1975). II-divisioonapelaajat pitivät olosuhteita ja loukkaantumisia jonkin verran motivaatiota laskevana tekijänä. Huomattavaa oli, että viidennes pelaajista ei nimennyt mitään harrastusmotivaatiota heikentävää tekijää. Toivottavasti tulevaisuudessa ja lajin suosion kasvaessa parantuvat seuraavat yksittäiset motivaatiota heikentävät asiat, kuten median ja sponsoreiden puute, pelaajien korvaukset ja alemmissa sarjoissa lajista aiheutuvat kustannukset, kuten salivuokrat ja pelimatkat. Myönteinen julkisuus (joukkoviestintävälineet, yhteistyökumppanit, yleisö), organisoitu liittotoiminta ja pätevä seuratyö kannattavat taloudellisesti SM-liigaseuroja. Alempien sarjojen joukkueet saavat jatkossakin tottua perinteiseen talkootyöhön ja pelaajien omaan rahankäyttöön.

Pelaajien salibandyharrastukseen negatiivisesti suhtautuneita henkilöitä oli lähes joka kolmannella. Eniten erimielisyyttä syntyi avopuolison/vaimon kanssa. On selvää, että jos pelaaja harjoittelee keskimäärin noin viisi kertaa viikossa ja siihen vielä pelit päälle, niin sosiaalinen elämä joutuu kärsimään. Tämä ei tietenkään ole lajisidonnaista, vaan samaan ongelmaan törmätään varmasti muidenkin lajien parissa. Työnantajan katsottiin myös jonkin verran suhtautuvan negatiivisesti etenkin harrastuksesta aiheutuviin poissaoloihin. Pitkät pelimatkat ja keskellä viikkoa pelattavat ottelut aiheuttavat poissaoloja tai ainakin lyhentävät työpäivää, mikä ei varmaankaan ole työnantajan mieleen.

Saamamme tulokset ovat varmasti sosiaalisuuteen ja harrastusmotiveihin perehtyneille ihmisille hyvin odotettuja. Tulosten yleistettävyyttä heikentää kyselyyn osallistuneiden pienehkö määrä. Vastausprosentti jäi myös odotettua pienemmäksi, vaikka "karhusimme" lomakkeita useaan otteeseen. II-divisioonan joukkueita olisi pitänyt ottaa mukaan useampi, jotta otoksesta olisi tullut riittävän suuri. Toivomaamme, taustaltaan tyypillistä salibandypelaajaa ei tulosten perusteella voida löytää. Pelaajat ja heidän taustansa toimintaympäristöineen ovat varsin erilaisia.

Jaoimme tutkimukseen osallistuneet iän mukaan kahteen kategoriaan; alle 25- sekä yli 25-vuotiaisiin. Menettelimme näin, jotta saisimme kaksi suurin piirtein samankokoista ryhmää joita voisi vertailla keskenään. Voi kuitenkin olla, että tulokset olisivat mielenkiintoisempia jos ryhmiä olisi ollut useampi tai jos nuorten pelaajien ikäraja olisi ollut pienempi.

12.4 Salibandyn tulevaisuus

Pelin kehittyessä valmentajille asetetaan korkeampia vaatimuksia. Tällä hetkellä ei kovin monella salibandyvalmentajalla ole korkeampaa valmentajakoulutusta. Etenkin junioripelaajien valmennuksen pitäisi olla ammattitaitoista, jotta huippupelaajien synty olisi turvattu. Tällä kaudella (1997-1998) valmentajat ovat olleet usein lehtien otsikoissa, jotka käsittelevät valmentajien erottamista. Useat jääkiekon "suurseurat" ovat vaihtaneet kuluvan kauden aikana valmentajiaan. Myös muidenkin lajien piireissä vaihtuvuus on ollut yleistä. Salibandyliigassa on neljä joukkuetta vaihtanut valmentajaa kuluvana kautena. Miksi valmentajan paikka on niin "tuulinen"? Syy lienee yksinkertaisesti siinä, että tämän päivän kilpaurheilussa vallitsee hyvin pitkälle "tulos tai ulos" -periaate. Valmentajan vaihdokset eivät välttämättä vaikuta urheilijaan negatiivisesti. Valmentajien käsissä on pitkälti se, miten he luovat suhteensa urheilijoihin ja millaisen vuorovaikutussuhteen he saavat aikaan.

Lajin kilpailusuuntautuneisuus tulee korostumaan edelleen. Tämä suuntaus on hyväksyttävää ylemmillä sarjatasoilla. Toivottavasti kilpailun merkitystä ei korosteta liikaa junioritasolla. Alle 15-vuotiaiden salibandyharrastuksen pitäisi kehittää pelaajien henkilökohtaisia ja sosiaalisia taitoja sekä luoda heidän ympärilleen positiivinen harrastusilmapiiri, jossa jokainen pelaaja viihtyy.

Salibandy on muiden joukkuepelien joukossa melkoisessa suosiossa. Lajin vaatimusten ja hienouksien lisäksi sen menestys tulee jatkumaan, sillä laajasti levinnyt toiminta eri tasoille ja ikäisille turvaa harrastajien määrän kasvun.

Kilpapelaaamisen kehittäminen johtaa lajin lippulaivaa ja lisää julkisuutta, mutta myös harrastuslajina salibandy jatkaa suosiotaan kuntoliikkujien parissa.

LÄHTEET

- AALTO, T. 1987. Urheilun ruletti. Oulu: OJ-Kustannus.
- AGGESTED, B. & WASSELIUS, A. 1971. Familjens betydelse vid val av idrottsaktivitet. Trebetygsuppsats i pedagogik. Pedagogiska institutionen. Göteborgs Universitet.
- BANDURA, A. 1977. Social learning theory, Englewood Cliffs, N.J. : PrenticeHall
- BRONFENBRENNER, U. 1979. Ecology of Human Development. Cambridge, MA. : Harvard University Press.
- BIDDLE, S. 1993. Motiivitutkimusten määrä ei korvaa laatua. Liikunta ja tiede, 5, 56.
- BIDDLE, S. & FOX, K. 1988. The Child's Perspective in Physical Education: II. Children's Participation Motives. British Journal of Physical Education 19 (2), 79-82.
- CZITROM, A. 1991. Floorball/Innebandy. Unkari: Ideströmmen AB.
- DUDA, J.L. 1993. A goal perspective theory of meaning and motivation in sport. Teoksessa S. Serpa ym. (toim.) Sport Psychology: an Integrated Approach. Proceedings of 8th World Congress of Sport Psychology. Lisbon, June 22-27, 65-81
- GILL, D. L., Gross, J.B., Huddleston, S. 1983. Participation Motivation in Youth Sports. International Journal of Sport Psychology 14, 1, 1-14.
- GOULD, D. & PETLICHKOFF, L. 1988. Participation motivation and attrition in young athletes. Teoksessa F.L. Smoll, R. A. Magill, & M.J.Ash(toim.), Children in Sport. Champaign, IL. : Human Kinetics, 161-178.
- GREENDORFER, S. & LEWKO, J.H. 1978a. Role of The Family Members in Sport Socialisation of Children. Research Quarterly 49 (2), 146-153.
- HAKKARAINEN, P. 1990. Motivaatio, leikki ja toiminnan kohteellisuus. Helsinki: Orienta-konsultit.
- HEIKKINEN, E & VUORI, I. 1980. Liikunta ja terveys. Helsinki: Tammi.
- HEINONEN, V. 1976. Peruskoulumme oppilaat. Jyväskylä: Keski-Suomalainen.
- HOLOPAINEN, P. 1990. Terveyskasvatuksen opas. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

- ISO-AHOLA, S. & HATFIELD, B. 1986. Psychology of Sports: A Social Psychological approach. Dubuque 10. : Wm.C. brown. publishers.
- JANSSON, L. 1990. Urheilijan psyykkinen valmennus. Keuruu: Otava
- JÄRVINEN, J. & SIPILÄ, A. 1997. Sählystä salibandyyn. Hämeenlinna: Karisto.
- KANTOLA, H. 1989. Suomalainen valmennusoppi. Jyväskylä: Gummerus.
- KENYON, G.S. & MCPHERSON, B.D. 1973. Becoming involved in physical activity and sport: A process of socialization. Teoksessa G.L. Rarick (toim.), Physical activity: Human growth and development. New York.: Academic.
- KINNUNEN, J. 10.11.1997. Julkaisematon haastattelu. Helsinki: SSBL.
- KIVELÄ, L. 1978. Ihmissuhteet valmennuksessa. Vaasa: Vaasa.
- KIVISTÖ, K. & VAHERVA, T. 1979. Kasvatussosiologia. Jyväskylä: Gummerus 4. Painos.
- KNUUTTILA, T., LAITINEN, J. & LEHTINEN, A. 1985. Peruskoulun kuudennen ja yhdeksännen luokan oppilaiden liikuntamotiiveista ja -harrastuneisuudesta. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- KORHONEN, U. & LUKKARILA, J. 1983. Nuoren huippujääkiekkoilijan ja huippuhihtäjän persoonallisuuden piirteet ja motivaatio. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- KOSKENNIEMI, M. 1982. Yhdessä ja yhteistoimin. Koulu ja sosiaalisuuteen kasvaminen. Keuruu: Otava.
- KUUSINEN, J. 1991. Kasvatuspsykologia. Juva: WSOY.
- KÄMÄRÄINEN, K 1970. Kaupunkilaisten vapaa-ajankäyttö. Kyselytutkimus Porissa. Helsinki: Kaupunkiliiton käsikirjoja ja tutkimuksia.
- LAAKSO, L. 1974. Lapsuudenkotia, koulutusta, nuoruuden toveripiiriä ja aikaisempia liikuntaharrastuksia kuvaavien ominaisuuksien yhteydestä aikuisiän liikuntaharrastukseen. Liikuntapedagogiikan liseniaatin tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- LAAKSO, L. 1969. Vanhempien ja lasten liikuntaan asenteiden välisistä suhteista. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- LEHTOVAARA, A. & KOSKENNIEMI, M. 1975. Kasvatuspsykologia. Helsinki: Otava.
- LINTUNEN, T. 1997. Motivaatioilmastoon voi vaikuttaa. Liikunta ja Tiede 4; 4-7.
- LIUKKONEN, J. 1996. Tavoiteorientaatio, motivaatioilmasto ja viihtyvyys lapsiurheilussa. Urheilupsykologia. Suomen Urheilupsykologisen Yhdistyksen Julkaisu nro 2, 3-5.
- LIUKKONEN, J., TELAMA, R., JAAKKOLA, T. SEPPONEN, K. 1997. Liisää liikuntamotivaatiota. Liikunta ja Tiede 6, 13-15.
- LORENZ, K. 1963. Das Sogenannte Böse. Wien: Borotha-Schoeler.
- LOY, I. MCPHERSON, B.D. & KENYON, G.S. 1978. Sport and social systems. Aguide to the analysis, problems and litterature. London: Addison-Wessley.
- MADSEN, K. B. 1983. Yleinen psykologia. Espoo: WSOY
- MADSEN, K. B. & EGIDIUS, H. 1981. Oppiminen ja motivointi. Helsinki: Kirjayhtymä.
- MASLOW, A. 1954. Motivation and Personality. New York. : Harper & Brothers.
- MC CLELLAND, D.C., ATKINSON, J.W., CLARK, R.A., LOWELL, E.L. 1953. The achievement motive. New York. : Appleton.
- MCPHEARSON, B. 1982. The child in competitive sport: Influence of the social milieu. Teoksessa Children in sport. Champaign, IL. : Human Kinetics.
- METELI. 1975. Kolmen metallitehtaan henkilöstöjen liikuntakäyttäytymisen. Liikunnan ja Kansanterveyden Edistämissäätiön Tutkimuslaitos. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja nro 11.
- MIETTINEN, P. 1992. Valmentaminen ja johtaminen. Jyväskylä: Gummerus.
- MIETTINEN, P. 1995. Yhteistyöllä huipulle - Miten rakennan menestyvän joukkueen. Jyväskylä: Gummerus.

- MIHALIK, B., O'LEARY, J., MC GUIRE, F. & DOTTAVIO, F. 1989. Sports involvement across the lifespan: Expansion and contraction of sport activities. *Research Quarterly for Exercise and Sport* 60, 396-398.
- MUKKALA, P. 1995. 12.3.1995. Julkaisematon haastattelu. Helsinki: SSBL.
- MURRAY, H.A. 1938. *Explorations in Personality*. New York. : Oxford University.
- NICHOLLS, J.G. 1992. The general and the specific in the development and expression of achievement motivation. Teoksessa G.C. Roberts (toim.) *Motivation in sport and exercise*. Champaign, IL. : Human Kinetics, 31-5.
- NUMMINEN, P. 1975. Kodin ja sen ympäristön yhteys lasten ja nuorten liikuntaharrastuneisuuteen. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- PATRIKSSON, G. 1979. *Socialisation och involvering i idrottsprojektet 17*. University of Göteborg. Göteborg: MINAB, Surte.
- PELTONEN, M., RUOHOTIE, P. 1986. *Motivaatio: Menetelmiä työhalun parantamiseksi*. Aavaranta-sarja. Keuruu: Otava.
- ROBERTS, G.C. 1992. Motivation in sport and exercise: conceptual constraints and convergence. Teoksessa G.C. Roberts (toim.), *Motivation in sport and exercise*. Champaign, IL. : Human Kinetics, 3-29.
- ROUHIAINEN, M. 1984. Suoritusmotivaatiosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä liikunnassa. Liikuntapedagogiikan tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- SEPPÄ, K. 1987. Jyväskyläläisten lentopalloharrastajien motiivit ja fyysinen minäkuva. Liikuntapedagogiikan tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- SILVENNOINEN, M. 1979. 11-19 vuotiaiden koululaisten liikuntamotiivien rakenne ja kehitys sekä yhteydet harrastuskäyttäytymiseen. Liikuntapedagogiikan lisensiaattityö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- SILVENNOINEN, M. 1981. 11-19 -vuotiaiden liikuntaharrastukset, liikuntamotiivit ja näitä selittävät tekijät. Jyväskylä. Liikunta- ja kansanterveyden julkaisuja 31.

- SINGER, R. N. 1980. Motor learning and human performance. London: Collier-McMillan.
- SOMMERHALDER, R. 1993. International. Unihockey aktuell 93 (19), 10.
- SUONPERÄ, M. 1973. Teoksess F. Blanz, A. Kalliokoski, M. Suonperä, M. & Tamperi, K. (toim.) Urheiluvalmennuksen psykologiaa. Heinola: Itä-Hämeen Kirjapaino.
- TELAMA, R. 1972. Oppikoululaisten fyysinen aktiivisuus ja liikuntaharrastukset. Jyväskylä: KTL:n julkaisuja 142.
- VALKONEN, T. 1981. Haastattelu- ja kyselyaineiston analyysi sosiaalitutkimuksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- VANHALAKKA-RUOHO, M. 1981. Perhe ja urheileva lapsi. Tampere: Tampereen Yliopiston Psykologian laitoksen tutkimuksia 123.
- VARSTALA, V. 1998. Tutkimusmetodiikka II. Jyväskylä: Liikuntakasvatuksen laitos.
- VUOLLE, P.; TELAMA, R. & LAAKSO, L. 1986. Näin suomalaiset liikkuvat. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 50. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- WHITE, A. & COAKLEY, J. 1986. Making decisions: The response of young people in the Medway towns to the 'ever thought of sport'? Campaign, IL. : Greater London and South East Sports Council.
- YOUNISS, J. 1982. Sosiaalisen kehityksen luonne: kognition käsitteen tarkastelua. Teoksessa H. McGurk (toim.) Lapsen sosiaalinen kehitys. Espoo: WSOY.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
LIIKUNTATIETEELLINEN TIEDEKUNTA
40100 JYVÄSKYLÄ

8.10.1997

Arvoisa salibandyn pelaaja

Salibandy on nopeasti kasvava ja kehittyvä kansainvälinen urheilulaji. Tästä hyvänä esimerkkinä olivat keväällä 1996 pidetyt lajin ensimmäiset MM-kisat, joiden finaalia seurasi Globenissa noin 15000 katsojaa. Elokuussa Lahdessa pidetyissä World Games -kisoissa salibandy oli yksi seuratuimmista lajeista. Salibandyn vahva asema näkyy erityisesti Pohjoismaissa. Lajin asemaa halutaan edelleenkin vahvistaa Suomessa ja monissa maissa Euroopan ulkopuolellakin.

Yhteistyönä Jyväskylän yliopiston ja Suomen salibandyliiton kanssa on käynnistetty laaja salibandyn pelaajien urheilu- ja sosiaalisia taustoja sekä pelimotivaatiota kartoittava tutkimus. Sinut ja seurakaverisi on valittu osanottajiksi tähän tutkimukseen.

Tutkijat toivovat, että vastaat viikon sisällä kaikkiin esitettyihin kysymyksiin huolellisesti ja palautat vastaukset valmentajallesi / yhteyshenkilöllesi, joka toimittaa ne edelleen Jyväskylän yliopistoon.

Vastauksesi käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Antamalla oman panoksesi tutkimukseen edistät sekä oman lajisi että monen tulevan huippupelaajan kehitysmahdollisuuksia salibandyn parissa.

Kiitämme etukäteen arvokkaasta panoksestasi tutkimuksen onnistumiseksi.

Pallo on Sinulla - syötäthän sen eteenpäin!

Arno Karkamo
Jyväskylän yliopisto

Jari Tohni
Jyväskylän yliopisto

Mahdolliset tiedustelut puhelimitse:

Arno Karkamo   0400 491 713
Jari Tohni   049 601 399

1. Ikä _____

2. Ammatti _____

työssä _____

työtön _____

3. Äidin ammatti _____

työssä _____

työtön _____

4. Isän ammatti _____

työssä _____

työtön _____

5. Asuinpaikkasi asukasluku 0 - 50.000 _____
 50.000 - 100.000 _____
 100.000 - 150.000 _____
 yli 200.000 _____

6. Lapsuudenperheeseesi kuuluivat _____

7. Perheenjäsenesi osallistuvat salibandytoimintaan
 seuraavasti:

	Isä	Äiti	Veli/ veljet	Sisko/ siskot	Puoliso/ avop.
Aktiivipelaaja					
Valmentaja					
Joukkueen muu toimihenkilö					
Penkkiurheilija					
Ei mukana sa- libandyssä					

8. Sarjataso: SM-liiga _____ II-divisioona _____

9. Minkä ikäisenä aloitit salibandy-harrastuksesi? _____
10. Montako vuotta olet harrastanut salibandyä? _____
11. Montako vuotta olet pelannut salibandyä nykyisellä sarjatasollasi? _____
12. Onko Sinut valittu johonkin seuraavista edustusjoukkueista?
1. Piirijoukkue _____	ottelumäärä _____
2. Maajoukkue _____	ottelumäärä _____
13. Montako kertaa viikossa harjoittelet joukkueen kanssa?
- A. yhden kerran
  - B. 2-3 kertaa
  - C. 4-5 "
  - D. yli 5 "
14. Montako kertaa viikon aikana harjoittelet omatoimisesti salibandyä? (lasketaan myös kuntoharjoittelu lajia varten)
- A. yhden kerran
  - B. 2-3 kertaa
  - C. yli 3 "
15. Harrastat salibandyn lisäksi (ympyröi 1-2 vaihtoehtoa)
- A. Jääpelejä
  - B. Muita joukkuepallopelejä
  - C. Mailapelejä
  - D. Kuntosaliharjoittelua
  - E. Jotakin muuta, mitä _____

(valitse kaksi tärkeintä)

- A. Jääkiekkoa
- B. Jalkapalloa
- C. Lentopalloa
- D. Koripalloa
- E. Mailapelejä
- F. Yleisurheilua
- G. Jotakin muuta, mitä _____
- "   "   , mitä _____

17. Paras/parhaat saavutuksesi urheilussa

(korkeintaan kolme)

Laji	Saavutus
_____	_____
_____	_____
_____	_____

18. Kuinka paljon seuraavat tahot ovat kannustaneet Sinua salibandyharrastuksessa?

(1=ei ollenkaan, 2=hyvin vähän, 3=jonkin verran, 4=paljon, 5=erittäin paljon)

isä	1	2	3	4	5
äiti	1	2	3	4	5
sisarukset	1	2	3	4	5
kaverit	1	2	3	4	5
valmentaja(t)	1	2	3	4	5
koulu	1	2	3	4	5
työpaikka	1	2	3	4	5
pelaajaidolit	1	2	3	4	5

19. Onko kukaan suhtautunut salibandyharrastukseesi negatiivisesti? _____

_____

20. Mikä on Sinulle tärkeintä salibandyn pelaamisessa?

---

21. Oletko miettinyt salibandyn lopettamista?

en koskaan _____
jonkin verran _____
usein _____

22. Mikä motivoi Sinua jatkamaan salibandyä? _____

---

23. Mitkä ovat tavoitteesi salibandyssä? _____

---

24. Mitkä asiat heikentävät motivaatiotasi harrastaa salibandyä?

---

25. Mikä olisi Sinun lajisi, jos et harrastaisi salibandyä? (yksi laji) _____

This software is functional through July 31, 1998.

----- O N E W A Y -----

Variable Y2 Kannustus salibandyharrastukseen:äiti
By Variable X4 Äidin ammatti

Analysis of Variance

Source	D.F.	Sum of Squares	Mean Squares	F Ratio	F Prob.
Between Groups	2	3,7489	1,8745	1,4373	,2445
Within Groups	70	91,2922	1,3042		
Total	72	95,0411			

Group	Count	Mean	Standard Deviation	Standard Error	95 Pct Conf Int for Mean
Grp 2	15	2,8000	,9411	,2430	2,2788 TO 3,3212
Grp 3	24	3,4167	1,3486	,2753	2,8472 TO 3,9861
Grp 4	34	3,2941	1,0597	,1817	2,9244 TO 3,6639
Total	73	3,2329	1,1489	,1345	2,9648 TO 3,5009

GROUP	MINIMUM	MAXIMUM
Grp 2	1,0000	5,0000
Grp 3	1,0000	5,0000
Grp 4	1,0000	5,0000
TOTAL	1,0000	5,0000

Levene Test for Homogeneity of Variances

Statistic	df1	df2	2-tail Sig.
2,0604	2	70	,135

----- O N E W A Y -----

Variable Y2 Kannustus salibandyharrastukseen:äiti
By Variable X4 Äidin ammatti

Multiple Range Tests: Scheffe test with significance level ,05

The difference between two means is significant if
 $MEAN(J) - MEAN(I) \geq ,8075 * RANGE * \sqrt{1/N(I) + 1/N(J)}$
 with the following value(s) for RANGE: 3,54

- No two groups are significantly different at the ,050 level

----- O N E W A Y -----

Variable Y1 Kannustus salibandyharrastukseen:isä
By Variable X6 Isän ammatti

Analysis of Variance

Source	D.F.	Sum of Squares	Mean Squares	F Ratio	F Prob.
Between Groups	2	3,0183	1,5092	1,1042	,3371
Within Groups	71	97,0357	1,3667		
Total	73	100,0541			

Group	Count	Mean	Standard Deviation	Standard Error	95 Pct Conf Int for Mean
Grp 2	28	3,1786	1,2188	,2303	2,7060 TO 3,6512
Grp 3	18	2,8333	1,4246	,3358	2,1249 TO 3,5418
Grp 4	28	3,3571	,9114	,1722	3,0037 TO 3,7106
Total	74	3,1622	1,1707	,1361	2,8909 TO 3,4334

GROUP	MINIMUM	MAXIMUM
Grp 2	1,0000	5,0000
Grp 3	1,0000	5,0000
Grp 4	1,0000	5,0000
TOTAL	1,0000	5,0000

Levene Test for Homogeneity of Variances

Statistic	df1	df2	2-tail Sig.
2,7381	2	71	,072

- - - - - O N E W A Y - - - - -

Variable Y1	Kannustus salibandyharrastukseen:isä
By Variable X6	Isän ammatti

Multiple Range Tests: Scheffe test with significance level ,05

The difference between two means is significant if
 $MEAN(J) - MEAN(I) \geq ,8266 * RANGE * SQRT(1/N(I) + 1/N(J))$
 with the following value(s) for RANGE: 3,54

(Coefficient / (Cases) / 2-tailed Significance)

" , " is printed if a coefficient cannot be computed

LIITE 3

t-tests for Independent Samples of X35 Sarjataso

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y1 Kannustus salibandyharrastukseen:isä				
liiga	53	3,2830	1,166	,160
II div.	36	2,5556	1,206	,201

Mean Difference = ,7275

Levene's Test for Equality of Variances: F= ,457 P= ,501

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	2,85	87	,005	,255	(,220; 1,235)
Unequal	2,83	73,62	,006	,257	(,215; 1,240)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y2 Kannustus salibandyharrastukseen:äiti				
liiga	54	3,5000	,927	,126
II div.	36	2,6111	1,248	,208

Mean Difference = ,8889

Levene's Test for Equality of Variances: F= 6,314 P= ,014

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	3,87	88	,000	,229	(,433; 1,345)
Unequal	3,65	60,07	,001	,243	(,402; 1,376)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y3 Kannustus salibandyharrastukseen:sisaruk				
liiga	51	3,3333	,993	,139
II div.	31	2,6129	1,230	,221

Mean Difference = ,7204

Levene's Test for Equality of Variances: F= 2,352 P= ,129

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	2,91	80	,005	,248	(,227; 1,214)
Unequal	2,76	53,47	,008	,261	(,197; 1,244)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y4 Kannustus salibandyharrastukseen:kaverit				
liiga	54	3,8148	,973	,132
II div.	37	3,5135	1,017	,167

Mean Difference = ,3013

Levene's Test for Equality of Variances: F= ,522 P= ,472

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	1,42	89	,158	,211	(-,119; ,722)
Unequal	1,41	75,20	,162	,213	(-,124; ,726)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y5 Kannustus salibandyharrastukseen:valment				
liiga	53	3,8868	,934	,128
II div.	36	3,5278	1,028	,171

Mean Difference = ,3590

Levene's Test for Equality of Variances: F= 1,157 P= ,285

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	1,71	87	,091	,210	(-,058; ,777)
Unequal	1,68	70,35	,098	,214	(-,068; ,786)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y6 Kannustus salibandyharrastukseen:koulu				
liiga	46	2,2609	1,063	,157
II div.	33	2,0303	1,104	,192

Mean Difference = ,2306

Levene's Test for Equality of Variances: F= ,181 P= ,672

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	,94	77	,352	,246	(-,260; ,721)
Unequal	,93	67,52	,356	,248	(-,264; ,725)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y7 Kannustus salibandyharrastukseen:työpaik				
liiga	45	2,7333	1,421	,212
II div.	30	2,1667	1,206	,220

Mean Difference = ,5667

Levene's Test for Equality of Variances: F= ,972 P= ,327

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	1,79	73	,077	,316	(-,063; 1,196)
Unequal	1,86	68,72	,068	,305	(-,043; 1,176)

Variable	Number of Cases	Mean	SD	SE of Mean
Y8 Kannustus salibandyharrastukseen:idolit				
liiga	49	2,5918	1,273	,182
II div.	32	2,0313	1,177	,208

Mean Difference = ,5606

Levene's Test for Equality of Variances: F= ,372 P= ,544

t-test for Equality of Means					95%
Variances	t-value	df	2-Tail Sig	SE of Diff	CI for Diff
Equal	1,99	79	,050	,281	(,001; 1,120)
Unequal	2,03	70,05	,046	,276	(,009; 1,112)

Count Col Pct	Not Sele cted		Row Total
	0	1	
1	42 63,6	10 34,5	52 54,7
2	11 16,7	10 34,5	21 22,1
3	13 19,7	9 31,0	22 23,2
Column Total	66 69,5	29 30,5	95 100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	7,13969	2	,02816
Likelihood Ratio	7,15394	2	,02796
Linear-by-Linear Association	4,81204	1	,02826

Minimum Expected Frequency - 6,411

Number of Missing Observations: 0

Independent Samples Test

		t-test for Equality of Means						
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Mean	
							Lower	Upper
X41	Equal	10,403	93	,000	1,12	,11	,91	1,34
Montako	variances							
kertaa	assumed							
viikossa	Equal	10,372	81,029	,000	1,12	,11	,91	1,34
harjoittelet	variances							
joukkueen	not							
kanssa	assumed							
X42	Equal	-3,487	93	,001	-,46	,13	-,72	-,20
Montako	variances							
kertaa	assumed							
viikossa	Equal	-3,169	54,449	,003	-,46	,14	-,75	-,17
harjoittelet	variances							
omatoimisesti	not							
	assumed							
HARJ	Equal	3,069	93	,003	,3977	,1296	,1404	,6550
	variances							
	assumed							
	Equal	2,855	60,426	,006	,3977	,1393	,1191	,6762
	variances							
	not							
	assumed							

Correlations

Crosstabs